

Lapsilähtöisyyden toteutuminen alle 1-vuotiailla - Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöiden käsityksiä

Päivi Paakki & Ella Tiitinen

Opinnäytetyö
4/2018
Sosionomi
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) Paakki, Päivi Tiitinen, Ella	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Huhtikuu 2018
	Sivumäärä 81	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Lapsilähtöisyyden toteutuminen alle 1- vuotiailla - Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöiden käsityksiä		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Hintikka, Timo; Nisula, Leila		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytteen tarkoituksena on lisätä tietoa lapsen edun toteutumisesta ja lapsilähtöisyydestä alle 1-vuotiailla. Opinnäytteen tavoitteena on kartoittaa työntekijöiden käsityksiä alle 1-vuotiaiden lasten edun toteutumisesta päivähoidossa lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Aineiston kerääminen toteutettiin sähköisellä Webropol-kyselyllä Jyväskylän kaupungin päiväkoteihin. Kyselyyn vastasi 28 Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijää.</p> <p>Tutkimustuloksissa ilmeni, että suurin osa vastaajista kokee lapsilähtöisyyden toteuttamisen tärkeänä alle 1-vuotiailla. Tästä huolimatta vastaajien oli haastavaa arvioida, painotetaanko käytännössä lapsilähtöisyyttä riittävästi alle 1- vuotiailla. Enemmistö työntekijöistä oli sitä mieltä, että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen ja sitä tulee toteuttaa eri-ikäisillä eri tavoin. Vastauksissa tuli esille aikuisen vastuu lapsilähtöisyyden toteuttajana.</p> <p>Vastaajien käsitysten mukaan työntekijät mahdollistavat omalla toiminnallaan turvallisten kiintymyssuhteiden muodostumisen päiväkodissa. Käsitykset jakautuvat siitä, saavatko alle 1-vuotiaat lapset heidän tarpeiden mukaista hoivaa ja läheisyyttä. Opinnäytetyössä nousi esille kehittämistarpeita lapsilähtöisyyden toteuttamisessa alle 1-vuotiailla, joista merkittävimpinä koettiin ryhmäkokojen pienentäminen ja henkilökunnan määrän lisääminen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Lapsilähtöisyys, lapsen etu, varhaiskasvatus, alle 1-vuotiaat lapset		
Muut tiedot		

Description

Author(s) Paakki, Päivi Tiitinen, Ella	Type of publication Bachelor's thesis	Date April 2018
	Number of pages 81	Language of publication: Finnish
		Permission for web publication: x
Title of publication The consideration of child orientation with under one-year-olds – Perceptions of early childhood education employees in the City of Jyväskylä		
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Supervisor(s) Hintikka, Timo; Nisula, Leila		
Assigned by -		
<p>Description</p> <p>The purpose of the thesis was to increase knowledge of children's best interests and child orientation with under one-year-olds. The objective of the thesis was to survey employees' perceptions on the best interests of children under one year of age from the perspective of child orientation. The data was collected by using a Webropol- survey conducted in the day care centres in Jyväskylä. Twenty-eight early childhood education workers from Jyväskylä participated in the survey.</p> <p>According to the results, most of the respondents found child orientation important with under one-year-olds. Despite this, it was challenging for the participants to estimate whether child orientation was sufficiently highlighted with under one-year-olds. The majority of the respondents thought that child orientation was dependent on the child's age and that it had to be considered in different ways at different ages. Adults' responsibility for taking child orientation into account was underlined in the answers.</p> <p>According to the respondents, the employees' actions are in the key role when providing the children with a secure attachment in day care. The opinions were divided on whether under one-year-old children were provided with sufficient intimacy and care according to their needs. The thesis also raised development needs in the implementation of child orientation with under one-year-olds. Of These, the most significant were reducing group sizes and increasing staff.</p>		
Keywords (subjects) Early childhood education, child orientation, child's best interest, under one-year-old children		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Lapsen etu	7
2.1	Lapsen etu Suomen lainsäädännössä	8
2.2	Aikuisen rooli lapsen edun toteuttajana	9
3	Lapsilähtöisyys	10
3.1	Lapsilähtöisyys alle 3-vuotiaalla	12
3.2	Kiintymyssuhteet ja turvallisuudentunne päivähoitossa	14
3.3	Ryhmäkoko ja omahoitajuus lapsilähtöisyyden tukijana	17
4	Lapsen kehitys 0-3 v.	20
4.1	Motorinen kehitys	21
4.2	Kommunikointi ja vuorovaikutus kehityksen tukena	22
4.3	Leikki kehityksen tukena	27
5	Varhaiskasvatus	28
5.1	Varhaiskasvatuksen periaatteita	29
5.2	Varhaiskasvatus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö	30
6	Tarkoitus ja tavoitteet	32
7	Tutkimuksen toteuttaminen	33
7.1	Menetelmä ja aineiston kerääminen	34
7.2	Aineiston kuvaus	36
7.3	Aineiston analysointi	37
8	Tutkimustulokset	39
8.1	Työntekijöiden käsitykset lapsilähtöisyydestä alle 1- vuotiailla	39
8.2	Lapsilähtöisyyden painottaminen	41
8.3	Lapsen ikä ja lapsilähtöisyys	43
8.4	Kasvattajien väliset erot lapsilähtöisyyden toteuttamisessa	47
8.5	Resurssien vaikutus lapsilähtöisyyden toteuttamiseen alle 1-vuotiailla ..	51
8.6	Turvalliset kiintymyssuhteet	53
8.7	Alle 1-vuotiaan läheisyyden ja hoivan tarve	54
8.8	Omahoitajuus	55
8.9	Käytettävissä olevat keinot lapsilähtöisyyteen alle 1-vuotiailla	56
9	Johtopäätökset	58

9.1 Työntekijöiden käsitykset lapsilähtöisyyden toteutumisesta alle 1-vuotiaiden lasten kohdalla	58
9.2 Työntekijöiden käsitykset lapsen iän vaikutuksesta lapsilähtöisyyden toteutumiseen.....	61
10 Pohdinta	62
10.1 Eettisyys ja luotettavuus	63
10.2 Jatkotutkimusehdotukset	68
Lähdeluettelo	70
Liitteet	74
Liite 1 Webropol-kysely	74
Liite 2 Saatekirje	77
Liite 3 Ensimmäinen muistutuskirje	78
Liite 4 Toinen muistutuskirje.....	79
Liite 5 Taulukko Likert-asteikon väittämistä ja vastauksista	80
Liite 6 esimerkki klusterianalyysistä: "Mitä lapsilähtöisyys mielestäsi tarkoittaa alle 1-vuotiailla?"	81

Kuviot

Kuvio 1 Vastaajien ammattinimike.....	36
Kuvio 2 Koen että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1-vuotiailla lapsilla.	42
Kuvio 3 Koen, että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen.	44
Kuvio 4 Lapsiryhmän käytettävissä olevat resurssit eivät ole esteenä lapsilähtöisyyden toteuttamiselle alle 1-vuotiaiden kohdalla.....	52
Kuvio 5 Mielestäni päivähoitossa alle 1-vuotiaat saavat hoivaa ja läheisyyttä heidän tarpeidensa mukaisesti.....	54
Kuvio 6 Onko ryhmässänne käytössä omahoitajuus?	55

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on kartoittaa Jyväskylän varhaiskasvatuksen työntekijöiden käsityksiä lapsilähtöisyyden toteutumista alle 1-vuotiailla. Opinnäytteen tarkoituksena on lisätä tietoa lapsen edun toteutumisesta ja lapsilähtöisyydestä alle 1-vuotiailla. Opinnäytteen tavoitteena on kartoittaa työntekijöiden näkökulmaa alle 1-vuotiaiden lasten edun toteutumisesta päivähoidossa lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Aineiston kerääminen toteutettiin sähköisellä kyselytutkimuksella Jyväskylän kaupungin päiväkoteihin.

Lapsilähtöisyys on käsite, jota pidetään keskeisenä toimintaa ohjaavana periaatteena varhaiskasvatuksessa. Kun pohditaan alle 1-vuotiaiden lasten varhaiskasvatusta, on otettava huomioon se, etteivät alle 1-vuotiaat lapset pysty samalla tavalla kommunikoimaan ja ilmaisemaan itseään kuin isommat lapset. Tästä syystä lapsilähtöisyyden toteuttamiseksi henkilökunnan on osattava käyttää erilaisia keinoja eri-ikäisten lasten kanssa, jotta lapsilähtöisyys toteutuu. Tutkimus on yhteiskunnallisesti ajankohtainen, sillä vallitseva tukijärjestelmä on sellainen, että vanhempien on joissain tapauksissa taloudellisten syiden vuoksi haettava alle 1-vuotiaille lapsille päivähoitopaikkaa. Tämä asettaa perheet eriarvoiseen asemaan. Perhevapaa-uudistus, jonka on tarkoitus tulla voimaan lähivuosina, herättää myös ajatuksia perheiden välisen tasa-arvon toteutumisesta tulevaisuudessa. Uudistuksesta on puolueiden välillä eroja, mutta suurin osa haluaa jakaa vanhempainvapaita tasaisemmin vanhempien välille, niin että äidit pääsevät aikaisemmin työelämään. Ajatus on sinällään hyvä, mutta kuinka käy perheiden oman valinnanvapauden?

Työn ulkopuolelle on jätetty lapsilähtöisyyden ja lapsen edun toteutuminen vanhemmilla lapsilla, sillä aiheesta on tehty runsaasti tutkimuksia ja opinnäy-

tetöitä. Tämän takia olisi haastavaa luoda uutta tietoa. Aikaisempien tutkimuksien kautta tuli esille vähemmän tutkittu kohderyhmä, alle 1-vuotiaat lapset, joka päätyi opinnäytetyön kohderyhmäksi.

2 Lapsen etu

Lapsen oikeuksien sopimuksessa annetaan ääriiviivat sille, mitä lapsen etu pitää sisällään. Sopimuksessa lapsi on määritelty tarkoittamaan jokaista alle 18-vuotiasta. Sopimuksen allekirjoittaneet valtiot ovat sitoutuneet siihen, että lapsia pyritään suojelemaan kaikelta haitalliselta toiminnalta. Sopimuksen kolmannessa artiklassa määritellään, että lapsen etu on otettava huomioon kaikissa julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten ja lainsäädäntö elinten toimissa, jotka koskevat lapsia. Sopimusvaltiot ovat myös sitoutuneet antamaan lapsille heidän tarvitsemansa suojelun ja huolenpidon sekä takaavat että näistä asioista huolehtivat laitokset ja palvelut noudattavat viranomaisten antamia määräyksiä turvallisuuteen, terveyteen, henkilökunnan määrään ja soveltavuuteen liittyen. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista n.d., 1§-3§.)

Lapsen oikeuksien sopimuksessa lapsen etu nähdään kolmitasoisena käsitteenä. Sen mukaan lapsen etu koostuu aineellisesta oikeudesta, perustavanlaatuisesta tulkintaperiaatteesta ja menettelysäännöstä. Aineellinen oikeus tarkoittaa sitä, että lapsen etu arvioidaan ja otetaan huomioon päätöksenteossa. Perustavanlaatuinen tulkintaperiaate tarkoittaa sitä, että jos lainsäädännössä on tulkinnan varaa, on valittava sellainen tulkinta, joka palvelee parhaiten lapsen edun toteutumista. Menettelysäännös tarkoittaa sitä, että päätöksenteossa on arvioitava päätöksen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia lapseen. Päätöksen perusteluista tulee ilmetä, että lapsen etu on otettu huomioon. (Lapsen oikeuksien komitea 2013, 4.) Päivähoidon ja lapsilähtöisyyden näkökulmasta tärkeää on myös huomioida se, että YK:n yleissopimuksessa lapsen oikeuksista 31. artiklassa korostetaan lapsen oikeutta lepoon, leikkiin, vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään (YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus n.d.).

2.1 Lapsen etu Suomen lainsäädännössä

Suomen lastensuojelulaissa kirjoitetaan, että lapsen etu on huomioitava lastensuojelun tarpeen arvioinnissa ja lastensuojelua toteuttaessa. Lapsen edun näkökulmasta lastensuojelussa on käytettävä ensisijaisesti avohuollon tukitoimia. Lapsen etua arvioitaessa tulee huomioida lapsen tasapainoinen kehitys, hyvinvointi sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet. Lapsella pitää olla mahdollisuus saada ymmärrystä, hellyyttä ja huolenpitoa. Lapsella on oikeus koulutukseen, joka vastaa hänen taipumuksiaan ja toivomuksiaan. Turvallinen kasvuympäristö ja ruumiillinen sekä henkinen koskemattomuus ovat lapsen edun mukaisia ja ne tulee taata lapselle. Lapsen edun mukaista on huomioida lapsen itsenäistyminen ja kasvaminen vastuullisuuteen sekä antaa mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omilla asioissaan. Kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta tulee huomioida työskentelyssä. (L417/2007, 4§.)

Suomen perustuslaissa määrätään, että lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti ottaen huomioon lapsen yksilöllisyys ja lasten tulee saada itse vaikuttaa häntä koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaisesti (L731/1999, 6§). Myös varhaiskasvatuslaissa määrätään, että lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen kehitystasonsa mukaisesti varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa (L580/2015, 7b§). Varhaiskasvatustlain mukaisesti lapselle on järjestettävä varhaiskasvatusta kokopäiväisesti, jos se on lapsen kehityksen, tuen tarpeen, perheen olosuhteiden tai muulla tavoin lapsen edun mukaista (L108/2016, 11a §).

2.2 Aikuisen rooli lapsen edun toteuttajana

Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa teoksessa (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes, 2016, 166) mainitaan, että pienet lapset eivät pysty itse tekemään itseään koskevia päätöksiä ja ovat siten riippuvaisia aikuisista, jotka tekevät päätöksiä heidän puolestaan. Lapset näin ollen tarvitsevat aikuisia pitämään huolta siitä, että heidän etunsa toteutuu. Varhaiskasvatuksessa kaikkien toimien tulee olla pohdittu lasten edun toteutumisen kannalta. Lapsen edun toteutumisen kannalta on tärkeää myös kuulla lapsen mielipiteitä ja ottaa ne huomioon päätöksenteossa. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes, 2016, 166-169.) Mitä pienempi lapsi on, sitä riippuvaisempi hän on aikuisesta. Joten mitä pienemmästä lapsesta on kysymys, sitä enemmän hän tarvitsee aikuista huolehtimaan lapsen edun toteutumisesta.

Koivunen (2009, 31-32) kirjoittaa myös lapsen edusta päivähoitossa. Hän viittaa YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja mainitsee, että silloin kun lapsi on hoidossa, vastuu lapsen edun toteutumisesta on hoitopaikan työntekijöillä. Hänen mukaansa päivähoiton henkilökunnan tekemien toimenpiteiden ja ratkaisujen tulee turvata lapselle: tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuus ymmärrykseen ja hellyyteen, iän ja kehitystason mukainen valvonta ja huolenpito, turvallinen kasvuympäristö sekä ruumiillinen koskemattomuus. Työntekijöiden tulee tarkastella omia toimintamallejaan ja sitä, miten ne vaikuttavat lapsen edun toteutumiseen päivähoitossa. (Koivunen 2009, 31-32.) Päivähoitossa lapsen etua on siis tarkasteltava joka lapsen kohdalla myös yksilöllisesti ottaen huomioon lapsen ikä ja kehitys.

3 Lapsilähtöisyys

Lapsilähtöisyys käsitteenä on syntynyt lapsikeskeisyyden käsitteestä. Kallialan (2012, 47) mukaan kummassakin käsitteessä on kyse lapsen tarpeiden ensisijaisesta huomioimisesta. Kinos (2001, 1, 15) kuvaileekin lapsilähtöistä kasvatustapaa vastakohtana aikuislähtöiselle kasvatustavalle, sillä aikuislähtöisyydessä korostuu aikuisen päätöksenteko, etukäteissuunnittelu ja metodiset ratkaisut. Aikuislähtöisyyteen liittyy epäily lapsen omaa osaamista kohtaan ja toiminta järjestetään silloin aikuisen suunnitelman mukaisesti, jolloin lapsen tehtävänä on suunnitelman toteuttaminen. Aikuisen opetukset siirtyvät lapseen ja lapsi nähdään passiivisena tiedon vastaanottajana. (Kinos 2001, 21, 23.)

Lapsilähtöinen varhaiskasvatus sen sijaan: ”tarkastelee varhaiskasvatusta lapsen kautta lapsen kasvuprosessina.” (Kinos 2001, 30). Se että lapsi aidosti oppii uutta, vaatii lapselta oma-aloitteista tutkimista ja kokeilemista, jolloin myös lapsen motivaatio oppimiseen on korkeammalla kuin aikuislähtöisessä opetuksessa. Lapsilähtöisyydessä on ajatuksena lasten ja aikuisten maailmojen tasa-arvoisuus, vaikka aikuisen tehtävänä onkin lopulta kantaa suurempi vastuu siitä, miten asiat toimivat. Lapsilähtöisyydessä uskotaan lapsen kykyihin ja potentiaaliin. (Kinos 2001, 30, 33-34, 38.)

Lapsilähtöisyyden keskeinen ajatus siis on, että lapsi nähdään aktiivisena oppijana ja tekijänä. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi rakentaa itse omat oppimiskokemuksensa ja säätelee omaa oppimistaan. Jotta toiminta olisi lapsilähtöistä, kasvatuskäytäntöjen tulisi vastata jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita sekä niiden tavoitteet, sisällöt ja menetelmät tulee lähteä lapsesta. Lapsen yksilöllinen huomioiminen toiminnassa vaatii kasvattajilta havainnoimista,

kuuntelemista, lapsen elämään tutustumista sekä yhteistyötä lapsen vanhempien ja läheisten kanssa. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 55-56.) Myös Järvinen, Halme sekä Hellman-Suominen (2009, 34) ovat sitä mieltä, että voidakseen toimia lapsilähtöisesti kasvattajalla tulee olla herkkyyttä kohdata lapsi ja hänen yksilölliset tarpeensa. Kasvattaja kunnioittaa lasta yksilönä ja huomioi lapsen ajatukset, tunteet, kiinnostuksen kohteet, mielipiteet, vahvuudet ja kehittämistarpeet (Järvinen, Halme & Hellman-Suominen 2009, 34- 35).

Kalliala (2012, 52) kritisoi tekstissään sitä, miten suomalaisen päivähoidon piirissä osittain lapsilähtöisyyttä on tulkittu niin, ettei aikuisten tarvitsisi tehdä lasten hyväksi yhtä paljon kuin aikaisemmin, vaan lapsilähtöisyys antaa oikeuden aikuisten passiivisuuteen ja vetäytymiseen. Kuitenkin Marja Jantusen (2011, 6) mukaan aidossa lapsilähtöisyydessä on kyse siitä, että lapsi saa olla lapsen maailmassa ja aikuinen puolestaan kykenee aikuisuuteen. Lapsi tarvitsee turvallisia aikuisia, jotka antavat lapselle rajat ja toimivat niiden mukaan. Aikuisella tulee olla auktoriteetti päättää tietyistä asioista lapsen puolesta ja tällaisista asioista ei tarvitse neuvotella lapsen kanssa (esimerkiksi nukku- maan meno ja ruokailut). Vaikka hyvällä aikuisella onkin auktoriteetti suhteessa lapseen, hänellä on myös hyvä vuorovaikutussuhde lapsen kanssa ja hän tuntee lapsen hyvin. Päivähoidossa aikuiset määrittävät lapsiryhmien perusrajat, mutta isompien lasten ryhmässä myös lapset voivat olla mukana päättämässä säännöistä, kunhan päiväkodin yhteiset säännöt huomioidaan. (Jantunen 2011, 6-7.) Jantusen mukaan ikä siis vaikuttaa siihen, miten lapsilähtöisyyttä voidaan toteuttaa kenenkin lapsen kohdalla. Pienten lasten kanssa lapsilähtöisyyttä ei voi toteuttaa samalla tavalla kuin isompien lasten kohdalla, joten pienempien lasten kanssa aikuisen on käytettävä muita keinoja, jotta lapsilähtöisyys toteutuu.

Myös Timo Jantunen (1996, 13) on sitä mieltä, että aikuisen tehtävä on toimia lapselle esikuvana ja rajojen asettajana, jolloin lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. Esikuvan avulla lapsi oppii asioita jäljittelemällä ja lapsilähtöisyydessä tulee myös kunnioittaa lapsen kehityksen suhteellista hitautta ja antaa lapsen kehittyä rauhassa. Vaikka lapsilähtöisyyden tausta-ajatuksena on se, että lapsi on ajattelun lähtökohta, se ei kuitenkaan tarkoita, että jokaista lapsen mielitekoja totellaan. (Jantunen 1996, 13-14.) Lapselta ei tule siis vaatia liikaa ja lasten kanssa toiminnassa on otettava huomioon lapsen kehitystaso sekä erityistarpeet. Esimerkiksi 2-vuotiaalta ei voi vaatia samanlaista osaamista kuin 4-vuotiaalta, eikä saman ikäisiltä lapsilta keskenään voida vaatia samanlaisia taitoja.

3.1 Lapsilähtöisyys alle 3-vuotialla

Piironen - Malmi ja Strömberg (2008, 26) puhuvat kirjassaan Välittämisen pedagogiikka siitä, miten varhaiskasvatuksen painotukset (kasvatus, hoito ja opetus) sisältävät eri ikäisillä lapsilla eri asioita. Kaikki lapset tarvitsevat sitä, että heidän perustarpeista huolehditaan ja että he saavat tarpeeksi hoivaa. Kuitenkin mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän hän tarvitsee aikuisen huolenpitoa. Aikuisten on opittava tunnistamaan lapsen tunnetiloja ja mukauttaa omat vuorovaikutustavat lapsen tunteeseen. Pienet lapset myös tarvitsevat aikuisten ohjausta siihen, millainen käytös toisia kohtaan on hyväksyttävää. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 26-28.)

Alle kolmevuotiaiden lasten kanssa aikuisen on muistettava, ettei heiltä voi vaatia samoja asioita kuin isommilta lapsilta. Esimerkiksi pitkään paikallaan odottamista tai hiljaa olemista ei voi vaatia pieniltä lapsilta, sillä lapsella on luontainen tarve liikkumiseen ja leikkiin. Alle 3-vuotiaat lapset väsyvät herkästi, ovat lyhytjännitteisiä ja odottamisen taito on vasta kehittymässä. Lisäksi

jokaisen lapsen kehitys on yksilöllistä, joten samoja asioita ei voi yleistää kaikkiin lapsiin. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 31.) Myös Siren-Tiusanen (2001, 19) mainitsee, että lapset ilmaisevat itseään hyvin kokonaisvaltaisesti oman kehonsa kautta, jolloin lapsen pitkäaikainen istuttaminen tai muu paikallaan pitäminen rasittaa lasta negatiivisella tavalla. Pienellä lapsella myös biologisten tarpeiden tyydyttyminen tai tyydyttämättä jättäminen vaikuttaa merkittävästi lapsen käyttäytymiseen ja tunnetiloihin. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän lapsen tarpeiden täytyminen on riippuvainen aikuisista. Päivähoidon toimintasuunnitelmat tulisikin siis tehdä pienten tarpeiden mukaan sen sijaan, että oletetaan lasten sopeutuvan päiväkodin vaatimuksiin. (Siren-Tiusanen, 2001, 15-16, 18.) Tarpeiden huomioiminen voi kuitenkin olla käytännössä haastavaa. Esimerkiksi kaikkien lasten erilainen uni-valve-rytmi voi aiheuttaa haasteita lapsiryhmässä.

Piironen-Malmi ja Strömbergin (2008, 40) mukaan alle kolmevuotiaat lapset oppivat muun muassa tutkimalla, kokeilemalla, havainnoimalla sekä jäljittelemällä. Oppimisen tulisikin tapahtua leikin keinoin, eivätkä "oppimistuokiot" saa olla liian pitkiä. Puolitoistavuotiailla tuokion pituus on hyvä pitää noin 8-10 minuutin mittaisena ja kaksivuotiailla noin 10-15 minuutin mittaisena. Myös tuokioiden ajankohdalla on suuri merkitys, sillä ne vaativat lapselta keskittymistä ja energiaa. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota lasten lukumäärään sekä tuokion sisältöön. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 40.) Eriikäisten ryhmät aiheuttavat haasteita lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttamiseen. Alle 3-vuotiaiden ryhmässä tulisi toteuttaa sääntöä iältään nuorimmat ensin, jotta lapsilähtöisyys pienten kohdalla voi toteutua. (Siren-Tiusanen & Tiusanen 2001, 83.) Jos puolitoistavuotiailla oppimistuokioiden suositeltu pituus on vain 8-10 minuuttia, on se yksivuotiailla ja sitä nuoremmilla vieläkin lyhyempi. On hyvä harkita, onko näin pienelle lapselle tarpeellista olla mu-

kana oppimistuokiolla tai voisiko lapsi olla mukana vain lyhyen aikaa. Varsinkin, jos lapsi ei viihdy tuokiolla, on syytä pohtia muita vaihtoehtoja tuokion ajaksi. Esimerkiksi jos tuokio on ennen ruokailua, voisi pienimmät lapset ottaa aikaisemmin syömään sillä aikaa, kun isommat lapset ovat vielä tuokiolla. Näin pienimmät pääsevät myös aikaisemmin päiväunille.

Varhaiskasvatus ympäristöihin tulee kiinnittää huomiota eri tavalla, kun kyse on pienemmistä lapsista. Fyysistä ympäristöä luodessa tuleekin ottaa huomioon se perspektiivi, josta lapsi tarkastelee ympäristöään ja asettaa esimerkiksi piirustuksia, välineitä ja leluja lapsen tasolle. Sosiaalinen ympäristö koostuu lasten ja aikuisten sekä aikuisten keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Turvallisessa sosiaalisessa kanssakäymisessä aikuiset osaavat vastata lasten tarpeisiin, kuunnella ja puhua lapsille lasten kielellä. Aikuisten on myös osattava ottaa huomioon se, että alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä lapset ovat keskenään eri kehitysvaiheissa. Turvallinen ympäristö pitää sisällään psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden. Psyykkinen turvallisuus on esimerkiksi sitä, että lapsella on hyvät suhteet päiväkodin aikuisiin ja kiintymyssuhdetta vanhempiin pidetään myös hoitopäivän aikana yllä. Fyysinen turvallisuus on ennen kaikkea perustarpeista huolehtimista. (Piiroinen-Malmi & Strömberg 2008, 30-31.)

3.2 Kiintymyssuhteet ja turvallisuudentunne päivähoidossa

Kun keskustellaan pienten lasten päivähoidosta, ei voi sivuuttaa John Bowlbyn tutkimuksia kiintymyssuhdeteoriasta. Bowlby (1957, 61) on määrittänyt kehitystasot lasten sosiaalisten suhteiden solmimisesta. Ensimmäisessä kehitystasossa (5-6kk) lapsi solmii vakinaisen suhteen äitiinsä. Toisessa kehitystasossa (0-3v) lapsi tarvitsee äitiään aina läsnä olevana seuralaisena. Kolmannessa kehitystasossa lapsi (4-5v) kykenee ylläpitämään suhdetta äidin poissa ollessa, se on kuitenkin mahdollista vain suotuisassa ympäristössä muutamia

päiviä tai viikkoja. Vasta 7-8-vuotias lapsi pystyy olemaan kyseisessä suhteessa vuoden tai enemmänkin, mutta silloinkaan se ei tapahdu vaivattomasti. (Bowlby 1957, 61.) Bowlbyn mukaan siis 0-1-vuotiaan lapsen tulisi olla koko ajan äitinsä tai ensisijaisen hoitajansa kanssa. Suomessa vanhempainraha loppuu lapsen ollessa noin 9kk ikäinen, mikä asettaa perheet epätasa-arvoiseen asemaan, sillä kaikilla perheillä ei ole taloudellisesti mahdollista pitää lasta kotona 3-vuotiaaksi asti kotihoidontuella. Tällöin kaikkien perheiden kohdalla ei toteudu se, että lapsi saisi olla ensisijaisen hoitajansa kanssa 3-vuotiaaksi asti, kuten Bowlby teoriassaan suosittelee.

Bowlby (1957, 68) myös huomauttaa siitä, että toisen ja kolmannen kehitystien aikana lapsella on vielä puutteellinen aikakäsitys sekä taipumus käsittää tilanteet väärin. Tämä lisää pulmia erotilanteissa, sillä aikuisen on vaikeaa muistaa, että lapsen käsitys ajasta on täysin erilainen kuin aikuisilla (Bowlby 1957, 68). Jos Bowlbyn teoriaa soveltaa päivähoitoon ja alle 1-vuotiaisiin lapsiin, niin voidaan pohtia sitä, miten näin pieni lapsi todellisuudessa kokee erotilanteet silloin, kun hänet aamulla viedään päivähoitoon. Aikuisten olisi hyvä tiedostaa, että lapset kokevat ajan eri tavalla kuin aikuiset. Aikuisten tulisi miettiä parempia tapoja ilmaista lapselle, että lapsi on turvassa päiväkodissa ja vanhemmat tulevat hakemaan hänet hoitopäivän jälkeen kotiin. Lapsen aikakäsitys voi tuoda myös haasteita hoitopäivään, sillä lapselle kahdeksan tunnin hoitopäivä voi tuntua pidemmältä, kuin aikuiselle kahdeksan tunnin työpäivä. Lapsi ei välttämättä ymmärrä, kun hänelle sanotaan: "äiti tulee töiden jälkeen hakemaan".

Rusasen (2011, 206) mukaan kiintymyssuhteet voivat jäädä päiväkodissa liian vähälle huomiolle. Päiväkodeissa saatetaan arvostaa enemmän sitä, että kaikki aikuiset siellä olisivat lapselle yhtä tärkeitä kuin sitä, että lapsi itse valikoisi aikuisista jonkun, johon muodostaa paremman kiintymyssuhteen. Rusanen

(2011, 204-205) siis toteaa, ettei suomalainen päivähoitojärjestelmä tue lapsen valikoivaa kiintymystä. Sillä, että kaikki hoitajat ovat samanarvoisia pyritään siihen, että lapsi kokee olonsa turvalliseksi kenen tahansa aikuisen kanssa (Rusanen 2011, 204). Etenkin pienten lasten kanssa tämä on ongelmallista, sillä Bowlbyn (1957, 9) teorian mukaan pienillä lapsilla on tarve muodostaa ensisijaisiin hoitajiinsa läheisempiä, jatkuvia ja vahvempia kiintymyssuhteita. Tämän teoriaan nojaten omahoitajuus olisi hyvä keino edistää lapsilähtöisyyttä ja lapsen turvallisuudentunnetta päivähoidossa. Etenkin pienten lasten kohdalla omahoitajuuden toteuttaminen on lapsen edun mukaista.

Rusanen (2011, 194) puhuu kirjassaan päivähoidon ja kiintymyksen yhteydestä toisiinsa sekä siitä, mitä turvallisuus on ja miten se vaikuttaa lapseen. Hän erittelee turvallisuuden ja turvallisuudentunteen erilleen toisistaan. Vaikka päivähoitopaikka olisikin (objektiivisesti) turvallinen, ei lapsi silti välttämättä tunne oloaan turvalliseksi, esimerkiksi ensisijaisen kiintymyksen kohteen poissaolon vuoksi tai hoidon erilaisten käytäntöjen vuoksi, joihin lapsi ei ole kotona tottunut. (Rusanen 2011, 194.) Lapselle turvallisen paikan luomisessa voisi auttaa lapsen tunteminen ja yhteistyö lapsen vanhempien tai ensisijaisten hoitajien kanssa.

Siren-Tiusanen (2001, 22) puhuu myös lapsen turvallisuudentunteesta ja on sitä mieltä, että alle kolmevuotiaiden elämänhallinnan ja turvallisuudentunnetta lisää selkeä päivärytmi, joka sisältää tapahtumien toistuvuuden, samana pysyvyyden ja säännönmukaisuuden. Lapsille on tärkeää sylin ja hoivaamisen lisäksi vapaus liikkua ja tutkia ympäristöään siten, että lapsi voi liikkua omassa tahdissaan pois aikuisen luota ja tulla takaisin. Aikuisen on tärkeää olla fyysisesti lapsen saatavilla, sillä jos ympäristössä on vaaratekijöitä tai lapsi kokee epävarmuutta, hän tarvitsee fyysisen kosketuksen tai sylin hakies-

saan turvaa aikuisesta. Vasta kun lapsi oppii liikkumaan ja puhumaan, he oppivat löytämään turvaa myös pelkästä katsekontaktista. (Siren-Tiusanen 2001, 27.)

Marjatta Kalliala (2008, 50) on samoilla linjoilla lapsen turvallisuudentunteesta ja huomauttaa myös, että jos lapsi tuntee turvattomuutta päiväkodissa, hän ei voi uppoutua leikkiin. Lapset tarvitsevat aikuisen, joka on fyysisesti sekä psyykkisesti läsnä ja etenkin pienet lapset tarvitsevat välillä aikuisen hoivaa myös kesken leikin. Lapsen turvallisuudentunteen kannalta on tärkeää, että hänellä on näköyhteys aikuiseen, jolloin lapsi pystyy myös paremmin keskittymään leikkiin. (Kalliala 2008, 50-51.) Jos ryhmässä oleva lapsi vaeltelee ympäriinsä eikä pysty keskittymään leikkiin, se voi kertoa turvattomuudentunteesta eikä huonoista tai puutteellisista leikkitaidoista. Tämä vaatii työntekijöiltä tietoa ja kykyä havaita tilanteet, joissa lapsi tuntee olonsa turvattomaksi.

Lapsen turvallisuudentunteeseen vaikuttaa päiväkodin olosuhteet, jotka poikkeavat kodin olosuhteista monella eri tavalla. Ryhmissä on enemmän lapsia ja ryhmät muodostetaan iän mukaan, jolloin ryhmässä on yleensä vain samanikäisiä lapsia keskenään. Myös ryhmän aikuiset ovat erilaisia kotiin verrattuna esimerkiksi iän puolesta ja suurin osa työntekijöistä on naisia. Ryhmän koko vaikuttaa siihen, että aikuisilla ei ole niin paljon aikaa lapsen yksilölliseen huomioimiseen kuin lapsi tarvitsisi. (Rusanen 2011, 207.)

3.3 Ryhmäkoko ja omahoitajuus lapsilähtöisyyden tukijana

Ryhmäkoon merkitys on myös huomattu tärkeäksi tekijäksi sille, miten lapsilähtöisyyttä pystytään toteuttamaan. Lapselle on helpompaa ja turvallisempaa hallita omaa toimintaansa, jos hän saa olla mahdollisimman pienessä ryhmässä päiväkodissa. Silloin lapsi pystyy olemaan paremmin oma itsensä ja

saamaan yksilöllistä huomiota, jolloin myös aikuinen pystyy tukemaan sekä havainnoimaan paremmin lasta ja hänen toimintaansa. Isommassa ryhmässä lapsen on vaikeampaa saada äänensä kuuluviin ja hän voi helpommin kokea, ettei häntä huomioida. Isommassa ryhmässä on myös haastavampaa jakaa aika kaikille lapsille tasapuolisesti. Aikuisen on keskityttävä pitämään koko ryhmä koossa, eikä silloin ole niin paljon aikaa kohdata lapsia yksilöllisesti. Pienryhmässä sen sijaan pääajatuksena on se, että vuorovaikutus mahdollistuu. (Mikkola & Nivalainen 2009, 31-33.)

Marja Jantunen (2011, 10) toteaa, että aidossa lapsilähtöisyydessä aikuinen mahdollistaa lapselle tilaisuuden tutkia oman osaamisensa rajoja. Kun lapset jaetaan pienryhmiin, mahdollistuu myös toiminnallisen lapsilähtöisyyden toteutuminen. Tavoitteena pienryhmissä on ikätasoisien sekä lasten tarpeista ja toiveista lähtevän toiminnan toteuttaminen. Ryhmässä kasvattaja toimii erityisesti innostajana ja haastajana. (Jantunen 2011, 10.) Kun pienryhmät jaetaan lasten iän tai yksilöllisen kehitystason mukaisesti, ryhmässä on helpompi vastata mahdollisimman monen lapsen tarpeisiin.

Kallandin (2011, 158) mukaan päivähoidon laadun kannalta on tärkeää, että lapsilla on omahoitajat. Omahoitajuudesta on kehitetty omahoitajamalli, jossa lapsen ja hoitajan välille luodaan hyvä ja kiinteä suhde. Hyvän suhteen luominen aloitetaan jo ennen päivähoiton alkua sekä lapseen että hänen vanhempiinsa. Hoitopäivät aloitetaan tutustumalla päivähoiton rutiineihin ja tapoihin yhdessä vanhempien kanssa. Vasta, kun lapsi tuntee olonsa turvalliseksi päivähoitossa ja on luonut hyvän suhteen omahoitajaansa, hän voi jäädä yksin päivähoitoon. Olisi hyvä, jos hoitopäivät voitaisiin aloittaa lyhyempinä ja pikkuhiljaa lisätä tunteja tarpeen mukaan. Omahoitajuuden taustalla on ajatus, että hoitajan ja lapsen välinen hyvä suhde suojaaa lapsen kehitystä päivä-

hoidossa. (Kalland 2011, 159-160.) Myös Mikkola ja Nivalainen (2009, 34) tuovat esille sen ajatuksen, että kun lapsi saa tutustua omahoitajaansa hyvin, hän oppii tietämään, että hoitajaan voi luottaa. Omahoitajan tehtäviin yleensä kuuluu myös vanhempien kanssa tehtävät hoito- ja kasvatussuunnitelmat sekä lapsen kehityksen ja kasvun havainnointi (Mikkola & Nivalainen 2009, 34).

Schulman (2003, 86) nostaa myös esille omahoitajuuden tärkeyden ja sen merkityksen lapsen hyvinvoinnille päivähoidossa. Hyvän omahoitajasuhteen ansiosta lapselle hoidon aloittaminen, erotilanteet, hakemistilanteet ja yleisesti koko päivän toiminta on helpompaa. Erotilanteissa on tärkeää ymmärtää lapsen erosta johtuvaa ahdistusta ja keksiä keinoja helpottaakseen sitä esimerkiksi pehmolelujen tai rutiinien avulla. Pienet ryhmäkoot antavat paremman mahdollisuuden hyvän omahoitajasuhteen luomiseen, lasten yksilöllinen huomiointi on helpompaa ja turvallisia kiintymyssuhteita pääsee syntyään, jolloin lapsen turvallisuudentunne kasvaa. (Schulman 2003, 86.)

Kaikissa edellä mainituissa lähteissä tuodaan ilmi, että omahoitajuudella ja pienryhmätoiminnalla on myönteinen vaikutus lasten hoitopäiviin ja lapsen kehitykseen. Lasten henkilökohtaiset tarpeet ovat helpommin otettavissa huomioon, kun ryhmät jaetaan pienemmiksi. Lasten on myös helpompaa tutustua oman ryhmän lapsiin ja omahoitajaan pienryhmässä. Kun lapsi tuntee omahoitajansa hyvin, hän kokee olonsa turvallisemmaksi päivän aikana. Turvallisen omahoitajan myötä päiväkodissa erotilanteet helpottuvat, sillä lapsella on sellainen aikuinen johon hän luottaa.

4 Lapsen kehitys 0-3 v

Keltikangas-Järvinen (2012, 21) kirjoittaa kolmen ensimmäisen vuoden tärkeydestä lapsen kehityksen kannalta. Kehitys tuona aikana on nopeaa sekä portaittain etenevää ja tämä kehitysvaihe on ainutkertainen, sillä samanlaista kehitystä ei tapahdu enää myöhemmissä elämänvaiheissa. Tämä vaihe on lapsen elämässä ”kivijalka” myöhempää kehitystä ajatellen, sillä lapsi muodostaa käsitteitä esimerkiksi omasta minuudestaan ja yksilöllisyydestään sekä siitä, miten muut ihmiset ovat toimivat toisten ihmisten kanssa. Lapsi myös oppii itse kommunikoidaan toisten kanssa. Perustana tämän oppimiselle on läheiset suhteet lapselle tärkeiden hoitajien kanssa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 21.)

Mussenin (1979, 23) mukaan lapsen syntymän jälkeen tapahtuva kasvu sekä motoristen ja kognitiivisten taitojen oppiminen tapahtuu kaikilla lapsilla samanlaisia kehityskaavoja noudattaen, mutta tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikilla lapsilla kehitys olisi tasaista. Tiettyihin kehitysvaiheisiin on kuitenkin olemassa erityisen herkkiä ajanjaksoja. Esimerkiksi se, milloin lapsi oppii kävelemään, riippuu kypsymentekijöistä ja kokemuksista. Kypsymentekijät tarkoittavat sitä, että lasta ei voi opettaa seisomaan tai kävelemään, ennen kuin lapsen hermojärjestelmä ja lihakset ovat tarpeeksi kehittyneet. Sitten kun lapsi on oppinut edellä mainitut taidot, lapsi kehittää niitä harjoittelemalla eli saa lisää kokemusta kyseisestä taidosta. Myös lapsen muut taidot, kuten kielen kehitys ja älylliset taidot, kehittyvät samalla periaatteella. (Mussen 1979 25, 27.) Lapset siis tarvitsevat hyviä olosuhteita ja mahdollisuuksia oppia uusia asioita silloin, kun lapsella on herkkyys oppia jokin uusi taito. Ilman hyviä olosuhteita tai mahdollisuuksia oppia, lapsi voi jäädä kehityksestä jälkeen.

Piaget ja Inhelder (1977, 13) kirjoittavat, että vaikka ensimmäisen 18 kuukauden aikana lapsi ei osaa vielä kunnolla puhua, psykologinen kehitys on silti

erittäin nopeaa ja kehityksen eteneminen tässä vaiheessa on myös erittäin tärkeää. He nimittävät tätä kehityksen vaihetta sensomotoriseksi tasoksi, jolloin kehitys etenee spontaaneista liikkeistä ja reflekseistä tavoitteelliseen liikkumiseen. Kun lapsi oppii hallitsemaan liikkeitään, älykkyys lisääntyy myös sitä mukaa, vaikka lapsella ei olekaan vielä kieltä käytössään. Lapsi oppii yhdistelemään uusia kohteita ja kokemuksia jo olemassa oleviin kokemuksiin. (Piaget & Inhelder 1977, 13-15.)

4.1 Motorinen kehitys

Lapsen fyysinen kehitys ensimmäisen puolen vuoden aikana on luonut esias- teet sille, että seitsemänkuuisena lapsi alkaa pyrkiä eroon lepoasennosta. Lapsi tavoittelee esineitä ja yrittää saada sen muuttamalla asentoaan. Kahdeksan kuukauden ikäisenä lapsi osaa istua ilman tukea ja voi lähteä ryömimään. Yh- deksän kuukauden ikäisenä lapsi oppii nousemaan istuma-asentoon ilman tu- kea. Hän oppii nousemaan polvilleen ja seisomaan tukea vasten. Kymmenen kuukauden ikäinen lapsi osaa heittää esineitä. Yhdentoista kuukauden ikäi- senä lapsi oppii nousemaan seisomaan tukea vasten. Kahdentoista kuukauden ikäisenä lapsi osaa seisoa ilman tukea ja ottaa ensimmäiset askeleet. (König 2007, 23-24.)

Pirjo Salpa (2007, 85, 94) kirjoittaa, että lapsen motivaatiosta, temperamentista sekä karkeamotorisista taidoista johtuen, 8-10 kuukauden ikäisillä lapsilla on suuria eroja motorisissa taidoissa, mutta 9 kuukauden ikäisillä konttaaminen on yleisin tapa liikkua. Ennen kävelemään oppimista lapsi oppii seisomaan ja kävelemään ensin tukea vasten ja sen jälkeen itsenäisesti. Myös tässä vai- heessa yksilölliset erot lasten välillä ovat suuria. Suurin osa lapsista oppii itse- näisen seisomisen ja kävelyn 12-18 kuukauden aikavälillä (Salpa 2007, 99, 103- 106, 111.)

Kasvattajien on tärkeää huomioida motorisessa kehityksessä olevat erot lasten välillä. Se että lapsi ei osaa liikkua itsenäisesti tarkoittaa sitä, että päivähoitossa lasta pitää kantaa ja liikuttaa paikasta toiseen sekä tuoda lapsen saataville erilaisia virikkeitä. Kun lapsi oppii itse liikkumaan, lapsesta tulee itsenäisempi ja hän pystyy enemmän vaikuttamaan esimerkiksi omiin leikkeihin ja osallistumaan moninaisempaan vuorovaikutukseen. Kasvattajien tulee olla uusien taitojen oppimisessa tukena.

4.2 Kommunikointi ja vuorovaikutus kehityksen tukena

Lapset oppivat hyvin pian syntymänsä jälkeen käyttämään motoriikkaa kommunikaatiossa. Lapsen kehon liikkeet, hengityksen voimakkuus ja rytmi vaihtelevat eri tilanteissa ja lapsi kohdistaa katseensa mielenkiinnon kohteeseen.

Jo muutaman viikon ikäinen lapsi osaa sopeuttaa oman aktiivisuutensa ja hengityksensä vuorovaikutustilanteessa suhteessa toiseen ihmiseen.

(Rödstram 1993, 13, 16.) Suuta vauvat käyttävät apuna ja sen kautta he voivat päästä yhteyteen ympäristönsä kanssa sekä saavat tietoa rytmistä, sijainnista, jännityksestä ja lämpötilasta. Tärkeitä suun toimintoja ja vuorovaikutuskeinoja ovat hymy ja itku. (Rödstram 1993, 13-14.) Lapsen jokeltelu vaiheen jälkeen (noin 6-10 kk) lapsi siirtyy jäljittelemään äänneitä ja alkaa pikkuhiljaa oppia yksittäisiä sanoja. Vasta toisen vuoden lopulla lapsi alkaa muodostaa lyhyitä kahden sanan lauseita. (Piaget & Inhelder 1977, 84-85.)

Yhdeksän kuukauden ikäisenä lapsi alkaa ymmärtää sanojen merkitystä, mutta ne liittyvät vielä vahvasti eleisiin (König 2007, 80). Sanojen oppiminen helpottaa kommunikaatiota lapsen ja aikuisen välillä. Kasvattajan on kuitenkin tärkeää muistaa, että lapsella on muitakin kommunikaatiokeinoja kuin

kieli. Vuoden ikäisenä lapsi ilmaisee omaa tahtoaan esimerkiksi johonkin ruokaan osoittamalla, siirtämällä katsetta esineen ja ihmisen välillä, äännelemällä tai vetämällä vaatteista (Stern 1992, 91). Myös passiivinen kielitaito eli se, että lapsi ymmärtää puhetta, vaikka ei vielä itse osaa puhua, on tärkeä osa lapsen kielellistä kehitystä. Lapsen kielen kehitystä voi tukea monin tavoin, kuten esimerkiksi toistamalla ja osoittamalla lapselle sanoja, nimeämällä ja kuvailemalla (esineitä, tunteita, käyttäytymistä), lukemalla kirjoja, kuvien katselulla, kertomalla satuja sekä laulamalla ja runoilemalla lapselle. (Piiroinen-Malmi & Strömberg 2008, 42-44.) Joissakin tapauksissa päiväkotikielen voi antaa lapsen kielen kehitykseen tukea sellaisilla virikkeillä, joita lapsen kotona ei ole mahdollista tarjota.

Jo vastasyntyneet ovat herkkiä huomaamaan, jos kommunikaatiossa ihmisen käyttää ristiriitaista kehon ilmaisua ja kieltä. Esimerkiksi jos hoitajalla on liikukumattomat kasvot, mutta iloinen puhe, se ei saa vauvaa hymyilemään. Tämä ei toimi myöskään toisinpäin, jos on iloiset kasvot, mutta negatiivinen puhe. (Rödstram 1993,17.) Tämän tiedon pohjalta voidaan todeta, että aikuisen on tärkeä olla aidosti läsnä ja osoittaa lapselle kiinnostusta heti syntymästä lähtien. Jo 9-12 kuukauden ikäisestä alkaen lapsi tukeutuu aikuiseen kokiessaan ristiriitaisia tuntemuksia uusien asioiden kohtaamisessa. Lapsi katsoo läheisen aikuisen kasvoja, ilmeitä ja olemusta, jotka kertovat, miten asiaan tulisi suhtautua. Jos aikuinen on rento ja iloinen, lapsi uskaltautuu tutkimaan uutta asiaa. Sama pätee myös vastoinkäymisten kohtaamisessa, jos lapsi esimerkiksi kaatuu, mutta ei satuta itseään, lapsi voi hakea äidiltään tukea siihen, pitäisikö asiaan reagoida hymyilemällä vai itkemällä. Lapsi pyrkii siis säätelemään omaa tunnetilaansa läheisen tunnetilaa seuraamalla. (Stern 1992,91-92.) Rödstram (1993, 18) tuo esille kirjassaan, miten imeväisikäisten tutkimuksessa on osoitettu, että lapset jäljittelevät hoitajan kasvonilmeitä heti synnyttyään.

Myös aikuiset jäljittelevät lasten ilmeitä ja tämä antaa hyvän kontakti mahdollisuuden heidän välilleen. Jäljittely on yksi tärkeä kommunikaatiokykyä kehittävä tekijä (Rödstram 1993,18.)

Vaikka ihan pienet lapset eivät vielä osaakaan ilmaista tarpeitaan ja halujaan kielellisin keinoin, on lapsilla käytössään muita keinoja, joilla he voivat viestiä niitä hoitajilleen. Munterin (2001, 95) mukaan noin puolenvuoden ikäisenä lapsi osaa muunnella kommunikoivia ääntelyitä, eleitä ja ilmeitä yhteisen ymmärryksen löytämiseksi. Esimerkiksi jos ihminen on liian tungetteleva vuorovaikutuksessa, vauva voi osoittaa tyytymättömyyttään kääntämällä päänsä pois. (Munter 2001, 95.) Päivähoidon aikuisten on siis opeteltava kommunikoimaan lapsen kanssa lapsen kielellä ja oltava herkkänä lapsen yrityksille kommunikoida. Aikuisen on opittava tuntemaan lasta tarpeeksi hyvin, jotta ymmärtää lapsen tapaa kommunikoida ja osoittaa tarpeitaan. Myös Mussen (1979, 43-44) kirjoittaa, että vasta noin yhdeksän kuukauden ikäiset lapset alkavat matkia aikuisen puhetta ja noin kymmenen kuukauden ikäisenä lapsi alkaa reagoida yksinkertaisiin käskyihin. Muutaman kuukauden kuluttua tästä, lapsi oppii ensimmäiset sanansa, jotka yleensä ovat yksittäisiä tavuja. Noin puolitoista vuotiaina lapset oppivat yhdistämään sanoja lyhyiksi lauseiksi. Kolmantena ikävuotena lapsen sanavarasto kasvaa ja neljävuotiaan puhe noudattaa jo tärkeimpiä kielioppisääntöjä. (Mussen 1979, 44-45.)

Ensimmäisen vuoden aikana lapsi oppii erottamaan ulkomaailman ja oman olemassaolon kokemuksen toisistaan (König 2007, 45). Myös Sternin (1992, 89) mukaan lapsi alkaa vuoden ikäisestä alkaen hahmottaa, että hänellä on oma mielenmaisema ja hän voi jakaa sitä muiden kanssa. Mielenmaisema on ihmisen aikomuksia, haluja, tunteita, tarkkaavaisuutta, muistoja, ajatuksia ja kaikki ne toiminnot, jotka ovat ihmisen mielessä eikä muut näe niitä (Stern 1992, 89). Tämä kehitys mahdollistaa sen, että vuoden ikäisestä alkaen lapsi pystyy

muistamaan äidin olemassaolon, sillä se on osa lapsen mielenmaisemaa. Kun äiti lähtee huoneesta, lapsi itkee äidin perään kutsumalla häntä takaisin. Sternin mukaan lapsi, jonka äiti on säännöllisesti poissa, esimerkiksi töissä, voi kiintyä samalla tavalla myös hoitajaansa. (Stern 1992, 94.) Myös Piaget ja Inhelder (1977, 56) ovat havainneet yli 1-vuotiailla lapsilla jo käyttäytymistä, joka osoittaa, että lapsi kykenee palauttamaan mieleensä poissaolevia esineitä ja asioita.

Sternin, Piagetin ja Inhelderin mukainen ajattelu antaa lisäarvoa lasten ja hoitajien välisten suhteisiin. Vaikka lapsella ei olisi hyviä kiintymyssuhteita kotonaan, hän voi saada korjaavia kokemuksia päivähoidosta saamalla hyviä malleja kiintymyssuhteesta. Päivähoidossa on tärkeää ottaa huomioon, etteivät pienet lapset pysty pitämään vanhempiaan mielessä, jolloin se voi vaikuttaa vanhemman ja lapsen väliseen kiintymyssuhteeseen. Hoitopäivän aikana aikuiset voivat auttaa lapsia pitämään heidän vanhempiaan mielessä esimerkiksi kuvien tai keskustelun avulla.

Vygostki (1982, 184) korostaa lähikehityksen vyöhykkeen merkitystä lapsen kehityksessä. Lähikehityksen vyöhykkeellä lapsi pystyy ratkaisemaan vaikeampia tehtäviä yhteistyössä ja ohjauksessa kuin itsenäisesti. Hänen mukaansa lähikehityksen vyöhykkeellä on tärkeämpi merkitys älyllisen kehityksen dynamiikan ja koulusuoritusten kannalta kuin aktuaalisella kehitystasolla. (Vygotski, L 1982, 184.) Vygotskin teoriaa soveltaen lapsi oppii siis vuorovaikutuksessa, joten päivähoidossa uuden oppimiselle on hyvät mahdollisuudet moninaisen vuorovaikutuksen kautta sekä lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa, että lasten välisissä vertaissuhteissa.

Vertaissuhteissa lapset tutkivat, luovat uutta ja seikkailevat. Lapset rakentavat vertaissuhteissaan elämisen kulttuuriaan, iloitsevat, riitelevät, luovat ystävyssuhteita ja kumppanuutta. He tutkivat keskenään aikuisten maailmaa ja ilmentävät sitä leikeissään ja arjessaan. Lapset alkavat noin vuoden ikäisestä alkaen solmia ystävyssuhteita toisiin lapsiin. Yleisesti ottaen pienten lasten keskinäisiä suhteita pidetään lyhytkestoisina ja satunnaisina, mutta tutkimusten mukaan ne voivat kestää vuosia, jos lapsilla on mahdollisuus ylläpitää suhdetta. Jotta lasten välinen vuorovaikutus toteutuu, se täytyy mahdollistaa sekä fyysisessä että toiminnallisessa ympäristössä. Toimintaympäristössä tulee olla paljon tilaa, isoja esineitä ja liikkumisen vapautta. Tämän lisäksi tulee vallita vuorovaikutuksen läheisyyttä ja välittömyyttä arvostava kulttuuri. (Munter 2001, 93, 107, 110.) Päivähoidossa pysyvät ryhmät mahdollistaisivat hyvien vertaissuhteiden syntyminen lasten kesken. Näin ei kuitenkaan aina ole mahdollista toimia, joten pohdittavaksi jää, miten se vaikuttaa lapsen sosiaaliseen kehitykseen ja lapsen turvallisuudentunteeseen päiväkodissa.

Keltikangas-Järvinen (2012, 70) suhtautuu kriittisesti ajatukseen, jossa pienet lapset tulevat sosiaalisemmiksi aloittaessaan päivähoidon. Ensimmäiset sosiaaliset taidot opitaan kotona ja vuorovaikutus tapahtuu lapsen ja vanhempien välillä. Hän huomauttaa, että käsitys, jonka mukaan sosiaaliset taidot opitaan silloin, kun lapsi on vieraiden ihmisten seurassa, on virheellinen. Lapsi ikään kuin viedään kodin ulkopuolelle, esimerkiksi päivähoitoon oppimaan sosiaalisia taitoja, vaikka tärkeintä olisi saada opetella vanhempien kanssa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 70.)

Päivähoidon merkityksestä sosiaalisten taitojen tukijana on asiantuntijoiden keskuudessa erimielisyyksiä. Jotkut asiantuntijat näkevät tärkeänä sen, että jo pienet lapset pääsevät muodostamaan vertaissuhteita päivähoidossa, kun taas

joidenkin mielestä lapsen on parasta oppia sosiaalisia taitoja omien vanhempien kanssa. Asiantuntijat korostavat turvallisten aikuisten merkitystä lasten kehityksessä. Päiväkodissa turvalliset aikuiset mahdollistavat turvalliset kiintymyssuhteet. Voidaan ajatella, että päivähoidon merkitys sosiaalisten taitojen tukijana riippuu lapsen yksilöllisistä tekijöistä, kuten temperamentista.

4.3 Leikki kehityksen tukena

Leikki on toimintaa, jossa lapsi opettelee erilaisia taitoja, kuten kielellisiä ja sosiaalisia taitoja. Sen lisäksi sillä on vaikutus lapsen mielikuvituksen, luovuuden, ongelmanratkaisun, ajattelun sekä itsekontrollin kehitykseen. Aikuisen tehtävä pienen lapsen leikissä on tukea, ohjata mutta myös osallistua leikkiin lapsen kanssa. Alle 3-vuotiaat lapset leikkivät usein aikuisten kanssa ja pieni lapsi usein jäljittelee omassa leikissään aikuisen toimintaa. (Piiroinen-Malmi & Strömberg 2008, 46-47.) Päivähoidossa kasvattajien tulee huolehtia siis siitä, että lapset saavat tukea leikkimiseen. Lapsen kyky keskittyä itsenäiseen leikkiin voi olla eri kuin kyky aloittaa itsenäinen leikki. Alle 1-vuotiaat lapset eivät välttämättä kykene vielä leikkimään toisten lasten kanssa ja tarvitsevat aikuisen leikkikaveriksi.

Ensimmäisen kuuden kuukauden aikana lapsi oppii kutsumaan äidin mukaan leikkiin ja aloittamaan vuorovaikutuksen hänen kanssaan. Lapsi pyrkii aloittamaan vuorovaikutuksen ja jatkamaan vuorovaikutusta katsekontaktin sekä hymyn avulla, nojautumalla lähemmäs ja heiluttamalla käsiään. (Stern 2002, 16-19.) Munter (2001, 97) mukaan Howesin (1988; 1996) havaintojen perusteella yli puolet 13-15 kk ikäisistä lapsista osallistuivat täydentävään ja vastavuoroiseen leikkiin, eli esimerkiksi takaa-ajoleikkiin tai kurkistus- piilo- leikkiin.

Leikin tarkoitus on muuntaa todellisuutta enemmän lapsen tarpeisiin sopivaksi ja leikki on myös lapselle tärkeä ilmaisukeino, kun lapsi ei vielä osaa puhua. Lapsen leikin symboliikka voi lapsella täyttää sen tehtävän, mitä varten aikuinen käyttää kieltä. (Piaget & Inhelder 1977, 61-62.) Varhaiskasvatuksessa tulee ottaa huomioon lapsen kehitystaso myös leikeissä. Erilaiset leikkitaidot haastavat kasvattajia tuokioiden suunnittelussa, sillä 1-3-vuotiaiden ryhmässä yksivuotiaat innostuvat kurkistus-piilos-leikistä, mutta 3-vuotiaat tarvitsevat mielekkääseen leikkiin muuta. Molemmat sekä yksivuotiaat että kolmevuotiaat tarvitsevat kuitenkin vielä aikuisen läsnäoloa leikeissään.

5 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslaissa varhaiskasvatus määritellään kokonaisuudeksi, joka sisältää lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetusta ja hoitoa (L580/2015, 1§). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 8) varhaiskasvatus määritellään suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaksi kokonaisuudeksi, jossa painotetaan pedagogiikkaa. Pedagogiikalla tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8).

Varhaiskasvatusta järjestetään lapsille, jotka eivät ole oppivelvollisuusikäisiä, sekä vanhemmille lapsille erityistilanteissa, jolloin hoitoa ei ole muutoin järjestetty (L36/1973, 2§). Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena esimerkiksi kerho- tai leikkitoimintana. Kaikkia varhaiskasvatuksen muotoja ohjaa varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 17.)

5.1 Varhaiskasvatuksen periaatteita

Pirjo-Leena Koivunen (2009, 11) määrittelee päivähoidon perustehtäviä ja hän näkee päivähoidon tehtävät suppealla ja laajalla tulkintatavalla. Suppean mallin mukaan, kuten varhaiskasvatuslain määritelmän mukaan päivähoidon perustehtävät ovat lasten hoito, kasvatusta ja opetus. Lasten hoitoon kuuluu perushoidon lisäksi myös hoivaaminen, joka tarkoittaa sitä, miten lasta hoidetaan. Laajemmassa mallissa päivähoidon tehtäviin kuuluu edellä mainittujen asioiden lisäksi vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön, verkostotyön ja lastensuojelun tukitoimen. (Koivunen 2009, 11-13.)

Varhaiskasvatuslaissa määrätään varhaiskasvatuksen yhteiset tavoitteet. Varhaiskasvatuksella halutaan edistää lapsen kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa pyritään toteuttamaan koulutuksellista tasa-arvoa sekä edistämään lapsen oppimista ja tukea lapsen edellytyksiä oppia. Monipuolisen pedagogisen toiminnan harjoittaminen sekä positiivisten oppimiskokemusten tarjoaminen lapsille on myös tärkeää. Lisäksi lapselle tulee luoda turvallinen, terveellinen, kehittävä ja oppimista edistävä kasvuympäristö, johon kuuluvat mahdollisimman pysyvien ja lasta kunnioittavien vuorovaikutussuhteiden luominen päivähoitossa. Tavoitteena on myös kehittää lapsen sosiaalisia taitoja ja ymmärrystä tasa-arvosta, mahdollistaa lapsen osallisuus ja vaikuttaminen, tukea huoltajia kasvatustyössä ja tehdä yhteistyötä heidän kanssaan lapsen parhaaksi. Lapsen yksilölliset tuen tarpeet on otettava huomioon. (L580/2015, 2a§.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tärkeimpiin arvoihin kuuluu lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioiminen, yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu sekä syrjimättömyys. Lapsuutta tulee ajatella itseisarvona ja varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää hyvää ja turvallista lapsuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 18-19.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta varhaiskasvatuksen järjestäjät laativat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka ovat velvoittavia ja niitä tulee arvioida ja kehittää. Paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia laadittaessa on otettava huomioon paikalliset erityispiirteet, pedagogiset painotukset, lasten tarpeet, varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Paikallisissa suunnitelmissa on mahdollista tarkentaa valtakunnallisia perusteita, mutta ne eivät voi sulkea pois lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämiä tavoitteita tai sisältöjä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 9.) Henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa lapselle laaditaan henkilökohtaiset tavoitteet, sekä menetelmät, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan (L580/2015, 7a §).

Hyvän päivähoidon tunnusmerkkejä ovat pieni ja pysyvä ryhmä, hoitopäivän sopiva pituus, ulkoilun arvostaminen, työntekijöiden aktiivisuus ja puuttuminen, vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, levon arvostaminen, sensitiivinen vuorovaikutus aikuisen ja lapsen välillä, sekä omahoitajuus joka toteutuu lapsilähtöisesti. Koulutus, työohjaus ja lapsihavainnoinnit ovat keskeisiä ammatillisuuden kehittämisessä ja ylläpitämisessä työntekijöillä. (Kalland 2011, 169-170.) Ongelmille altistavia tekijöitä päivähoitossa ovat lapsen nuori ikä, isot ryhmät, pitkät hoitopäivät, vaihtuvat tai epäpätevät hoitajat ja puutteelliset kasvatuskäytännöt (Kalland 2011, 149).

5.2 Varhaiskasvatus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Lastensuojelulaissa säädetään vastuusta lapsen hyvinvoinnista. Sen mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten tulee tukea

vanhempia ja huoltajia kasvatustehtävässä. Viranomaisten on pyrittävä tarjoamaan apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi tai perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. (L417/2007, 2§.)

Varhaiskasvatuslaissa määrätään vanhemman osallistumisesta lapsensa varhaiskasvatukseen. Lain mukaan vanhemmille tai huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Toimintayksikön tulee järjestää mahdolliseksi vanhempien tai huoltajien osallistumisen säännöllisesti. (L580, 7b §.) Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on varhaiskasvatuksen ja huoltajien sitoutuminen lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32-33).

Huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö korostuu erityisesti silloin, kun lapsella on tuen tarvetta. Huoltajan kanssa tulee keskustella tuen saamisen mahdollisuuksista ja hänen kanssaan sovitaan annettavista tukimuodoista. Huoltajaan tulee ottaa yhteyttä heti, jos lapsella esiintyy haasteita kehityksessä tai oppimisessa tai herää huoli lapsen hyvinvoinnista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 53.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitsema tuki päiväkodissa, jossa on lapsen kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät vastuut ja työnjako, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttamistapa ja arviointi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 52). Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee yhteistyössä vanhempien tai huoltajien kanssa toteuttaa lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma, jota laadittaessa tulee selvittää lapsen mielipide ja siihen osallistuu tarvittaessa myös muut asiantuntijat (L580/2015, 7a §).

Kasvatusyhteistyötä tukevat kunnioitus, luottamus ja tasa-arvoinen vuorovaikutus. Yhteistyön toteuttaminen on varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuulla

ja se edellyttää heiltä aktiivisuutta ja aloitteellisuutta. Yhteistyössä tulee huomioida perheen moninaisuus, vanhemmuuteen liittyvät kysymykset ja lapsen yksilölliset tarpeet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33.) Vanhempien välillä voi olla eroja siinä, kuinka innokkaita he ovat osallistumaan lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Voi olla vanhempia, jotka haluavat vaikuttaa kaikkeen varhaiskasvatuksessa ja saattavat asettaa kasvattajia kohtaan vaatimuksia, jotka eivät ole toteutettavissa. Näissä tilanteissa kasvattajan tulee pitää omasta ammatillisuudestaan kiinni ja tuntee omat rajansa sekä hakea tarvittaessa tukea kollegoilta. Toisaalta jotkut vanhemmat saattavat haluta päästä mahdollisimman pienellä osallistumisella, jolloin työntekijät saattavat joutua kannustamaan vanhempia yhteistyöhön.

6 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoa lapsen edun toteutumisesta ja lapsilähtöisyydestä. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa työntekijöiden käsityksiä alle 1-vuotiaiden lasten edun toteutumisesta päivähoidossa lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Tutkimus kohdentuu niiden työntekijöiden käsityksiin, jotka tällä hetkellä työskentelevät Jyväskylän kaupungin päivähoidossa ja työskentelevät tai ovat aiemmin työskennelleet alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Kartoittavassa tutkimuksessa ideana on tuoda ongelma esille ja sen avulla pyritään lähinnä löytämään tutkittavalle asialle selittäviä tekijöitä (Heikkilä 2014, 13). Kartoittava tutkimus etsii uusia näkökulmia ja selvittää vähän tunnettuja ilmiöitä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 138).

Tutkimuskysymykset ovat:

- Mitkä ovat työntekijöiden käsitykset lapsilähtöisyyden toteutumisesta alle 1-vuotiaiden lasten kohdalla?

- Mitkä ovat työntekijöiden käsitykset lapsen iän vaikutuksesta lapsilähtöisyyden toteutumiseen alle 1-vuotiailla?

Hypoteesi tarkoittaa sitä, että tutkimuksen asetetuille ongelmille ennakoidaan ratkaisuja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 158). Tässä tutkimuksessa hypoteesina on oletus siitä, että kyselyssä tulee nousemaan esille se, että alle 1-vuotiaiden lasten kanssa lapsilähtöisyyttä on työntekijöiden mielestä haastavampaa toteuttaa kuin isompien lasten kanssa ja pienempien lasten kanssa on käytettävä eri keinoja, jotta lapsilähtöisyys toteutuu.

7 Tutkimuksen toteuttaminen

Sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä käytetään paljon kvantitatiivista tutkimusta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 139). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tehdään johtopäätöksiä aiemmista tutkimuksista ja hyödynnetään aikaisempaa teoriaa sekä määritellään keskeiset käsitteet. Näiden pohjalta esitetään hypoteesi. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää, että aineisto voidaan muuttaa tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Kvantitatiiviseen tutkimukseen kuuluu myös usein tarkat koehenkilömäärittelyt ja otantasuunnitelmat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 140.)

Kyselytutkimus on yleensä määrällinen tutkimus, jossa sovelletaan tilastollisia menetelmiä. Kyselyaineistot koostuvat pääosin mitatuista luvuista ja numeroista ja sanallisten kysymysten vastaukset ilmaistaan numeerisesti. Sanallisesti annetaan täydennettäviä tietoja tai vastauksia kysymyksiin, joiden esittäminen numeroina olisi epäkäytännöllistä. (Vehkalahti 2008, 13.)

7.1 Menetelmä ja aineiston kerääminen

Aineistonkeruumenetelmänä opinnäytetyössä oli sähköinen Webropol-kysely. Kyselyssä kartoitettiin työntekijöiden käsityksiä alle 1-vuotiaiden lasten lapsilähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa. Kyselyssä oli yhteensä 20 kysymystä, joista 14 oli monivalintoja (vastaukset asteikolla 1-5) ja kuusi avointa, joista kahteen vastaaminen oli vapaaehtoista (ks. Liite 1). Avoimilla kysymyksillä kysyttiin perusteluja joihinkin monivalintoihin sekä pyydettiin määrittelemään lapsilähtöisyyttä ja kertomaan millaisia keinoja lapsilähtöisyyden toteuttamiseen on jo käytössä. Tässä opinnäytetyössä käytettiin siis niin sanottua Survey-menetelmää, mikä tarkoittaa suunnitelmallista kysely- tai haastattelututkimusta, jossa aineisto kerätään tutkimuslomakkeella (Heikkilä 2014, 17). Koska aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselyä, joka suurimmaksi osaksi koostuu monivalintakysymyksistä, saatuja vastauksia on analyysivaiheessa helppo muuttaa määrälliseen ja tilastolliseen muotoon. Kohderyhmänä kyselytutkimuksessa oli Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijät, jotka tällä hetkellä työskentelevät tai ovat aiemmin urallaan työskennelleet alle 1-vuotiaiden lasten kanssa, mutta myös he jotka eivät olleet työskennelleet alle 1-vuotiaiden kanssa, saivat osallistua kyselyyn. Kyselyyn sai osallistua lastentarhanopettajat, lastenhoitajat sekä muut kasvattaja- ja hoitotehtävissä työskentelevät.

Verkkokyselyä käytettäessä lomake lähetetään tutkittaville sähköisesti, jonka he täyttävät ja lähettävät sitten takaisin tutkijalle. Tämän menetelmän suurin etu on sen nopeus ja aineiston saannin vaivattomuus. Suurin riski on kato, eli tutkittavien vastaamattomuus. Tutkija joutuu usein myös muistuttamaan kyselyyn vastaamatta jättäneitä vastaamaan lomakkeeseen. Muistutus toistetaan yleensä kahdesti tutkimuksen aikana. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 196.) Sähköinen kysely valikoitui menetelmäksi tähän opinnäytetyöhön, sillä

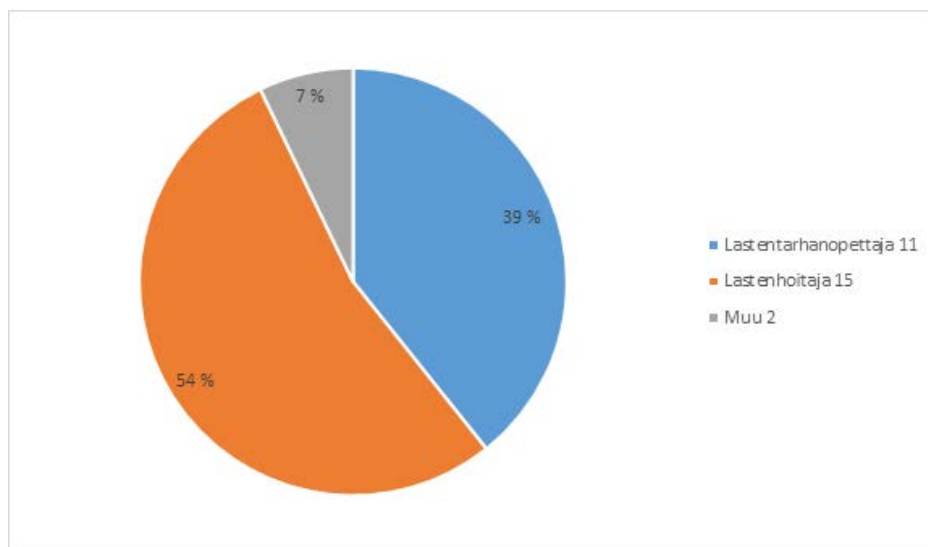
kyseisestä aiheesta ei löytynyt riittävästi aiempaa tutkimustietoa, joten tavoitteena oli kartoittaa aihetta. Sähköisen kyselyn käyttäminen myös mahdollisti laajemman otannan.

Kyselyn linkki ja saatekirje lähetettiin Jyväskylän kaupungin päiväkoteihin, 24:lle päiväkodin johtajalle 29.1.2018. Liitteenä oli Jyväskylän kaupungin tutkimuslupa. Saatekirjeessä pyydettiin johtajia jakamaan kyselyn linkkiä eteenpäin työntekijöilleen. Vastausaikaa annettiin 16.2.2018 saakka ja etukäteen pohdittiin, että vastauksia olisi hyvä saada vähintään 20 kappaletta. Maanantaina 5.2. lähetettiin ensimmäinen muistutuskirje kyselystä johtajille, jossa kiitettiin saaduista vastauksista ja toivottiin vielä lisää vastaajia. Maanantaina 12.2. lähetettiin vielä toinen muistutuskirje. Kysely suljettiin viimeisen vastauspäivän 16.2. jälkeen.

Kyselyn oltua auki neljä päivää (29.1.-1.2.2018), kyselystä huomattiin virhe. Kysymyksessä 9 kysyttiin perusteluja kysymykseen 7, vaikka tarkoitus oli kysyä perusteluja kysymykseen 8. Kysymyksessä 11 oli sama virhe, sillä siinä kysyttiin perusteluja kysymykseen 9 kysymyksen 10 sijaan. Virhe huomattiin torstaina 1.2. ja korjattiin heti, jonka jälkeen kyselyssä kysyttiin perusteluja oikeisiin kohtiin. Kyselyyn oli ennen virheen huomaamista ehtinyt vastata kahdeksan osallistujaa, joista viimeisin oli vastannut 31.1. keskiviikkoamuna. Näiden kahdeksan osallistujien vastaukset käytiin virheellisten kysymysten kohdalla tarkemmin läpi ja hyödynnettiin niitä vastauksia, joista pystyi näkemään, että osallistuja oli virheestä huolimatta todennäköisesti perustellut oikean väittämän. Jos perusteluissa vastattiin kyselyn virheen mukaan väärään kohtaan tai jos vastauksesta oli vaikeaa arvioida, mihin kysymykseen oli vastattu, kyseessä olevia vastauksia ei laskettu mukaan prosentteihin, vaan niitä käsiteltiin erikseen analyysissä.

7.2 Aineiston kuvaus

Kuten Kuviossa 1 esitetään, kyselyyn saatiin lopulta vastauksia yhteensä 28 kappaletta, joista 11 oli lastentarhanopettajia, 15 lastenhoitajia ja 2 muuta (avustaja ja perhepäivähoitaja). Eniten vastauksia saatiin siis lastenhoitajilta (54%). Vastaajien määrät tulee huomioida tuloksissa, kun vertaillaan lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien vastauksia keskenään.

Kuvio 1 Vastaajien ammattinimike

Vastaajista 50 % on työskennellyt päivähoitossa yli 10 vuotta, 11% 6-10 vuotta, 32% 1-5 vuotta ja 7% 0-1 vuotta. Kaikista 28:sta kyselyyn osallistujasta, 19:sta ilmoitti, että on työskennellyt tai työskentelee tällä hetkellä ryhmässä, jossa on alle 1-vuotiaita lapsia, kahdeksan vastaajaa ilmoitti, että on työskennellyt alle 3-vuotiaiden ryhmässä ja yksi vastaaja ilmoitti, ettei ole työskennellyt alle 3-vuotiaiden ryhmässä.

Lastenhoitajista 5/15 ei ole työskennellyt alle 1-vuotiaiden kanssa. Näistä neljä vastasi "olen työskennellyt alle 3-vuotiaiden ryhmässä" ja yksi vastasi "en ole työskennellyt alle 3-vuotiaiden ryhmässä". Lastentarhanopettajista 4/11 ei ole työskennellyt alle 1-vuotiaiden kanssa. Näistä neljästä kaikki ovat vastanneet

“olen työskennellyt alle 3-vuotiaiden ryhmässä”. Yksi näistä lastentarhanopettajista toi myöhemmin selvästi esille, että hänellä on kuitenkin yhdestä päiväkodista kokemusta alle 1-vuotiaista. Jos tämäkin vastaaja otetaan mukaan niin yhteensä 71,4 % vastaajista ilmoitti, että on työskennellyt tai työskentelee tällä hetkellä alle 1-vuotiaiden kanssa. Kuitenkin myös suurin osa niistä osallistujista, jotka eivät olleet suoraan vastanneet, että heillä on työkokemusta alle 1-vuotiaiden kanssa, ottivat aiheeseen kantaa kyselyn avoimissa- ja monivalintakysymyksissä.

7.3 Aineiston analysointi

Tutkimuksessa kerätyn aineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten teko ovat ydinasioita, joihin tutkimus tähtää alusta alkaen. Tässä vaiheessa tutkija saa selville sen, millaisia vastauksia hän saa esittämiinsä ongelmiin ja aineistosta tehtävää analyysia edeltää usein useat esityönvaiheet. Aineiston analyysivaiheessa saatuja aineistoja tulee tarkistaa (virheet, tietojen puuttuminen), täydentää (dokumentti ja tilastoaineiston täydennys haastattelulla tai kyselyllä) sekä järjestää (tiedon tallennusta ja analyysia varten). Kvantitatiivissa tutkimuksessa aineiston analysointi yleensä tapahtuu tiedonkeruun jälkeen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 221-222.) Tässä opinnäytetyössä aineiston analysointi tapahtui tiedonkeruun jälkeen, sillä aineistoa pystyttiin muuttamaan tilastolliseen muotoon vasta sen jälkeen, kun saatiin kaikki mahdolliset vastaukset eli silloin, kun kyselyn vastausaika on umpeutunut.

Analyysitavat voi jakaa kahteen osaan: Selittämiseen pyrkivään lähestymistapaan, jossa käytetään usein tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa sekä ymmärtämiseen pyrkivään lähestymistapaan, joka puolestaan nojaa kvalitatiiviseen analyysiin ja päätelmien tekoon (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 224). Tutkimuksen tulkinta osassa pohditaan analyysin tuloksia sekä tehdään niistä

johtopäätöksiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 229). Kyselylomakkeessa monivalintakysymyksissä käytettiin Likert-asteikkoa. Likert-asteikolla pyritään selvittämään saman- tai erimielisyyttä väitteisiin ja niissä käytetään usein viiden pisteen asteikkoa, täysin eri mieltä ja täysin samaa mieltä välillä (Kent 2015, 15). Tutkijat tekevät itse väittämät useimmiten aikaisempien tutkimusten pohjalta ja Likert-asteikkoa käytettäessä oletuksena on, että ihmiset ovat väittämistä jotain mieltä negatiivisen ja positiivisen väliltä. Yhteenlasketut vastaukset eivät ole absoluuttisia, vaan ne ovat suhteellisia ja vastauksia olisi hyvä analysoida myös niin, että käsitellään yhden vastaajan vastauksia kerrallaan. (Kent 2015, 16-17.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineisto muutetaan tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja sen jälkeen tehdään päätelmät. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 140). Opinnäytetyön kyselyistä saatua aineistoa käsiteltiin sekä määrällisiä että laadullisia analyysimenetelmiä hyödyntäen. Tilastollisia menetelmiä käytettiin lähinnä monivalintakysymysten analyysissa esimerkiksi prosenttiosuuksia laskemalla, havainnollistavia taulukoita ja diagrammeja tekemällä. Monivalintakysymyksistä tehty taulukko, jossa ilmoitetaan prosentit, on liitteenä tässä opinnäytetyössä (ks. Liite 5). Määrällisen tutkimuksen sanallisia aineistoja voi analysoida laadullisilla menetelmillä, mutta saatuja tuloksia voi tiivistäen esittää määrällisillä menetelmillä (Vehkalahti 2008, 13). Opinnäytetyössä käytettiin yhtenä laadullisena menetelmänä klusterianalyysiä, jossa pyritään ryhmittelemään aineistosta tehtyjä havaintoja. Samankaltaisista havainnoista muodostetaan ryhmiä ja toivottavaa on, että saadaan muodostettua mahdollisimman paljon toisistaan poikkeavia ryhmiä. (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2011, 180.) Klusterianalyysin tuloksia kuvattiin opinnäytetyössä tilastollisesti laskemalla prosentteja samankaltaisista ryhmistä. Liitteenä on esimerkki klusterianalyysistä (ks. Liite 6).

Esimerkissä klusterianalyysistä käsiteltävä kysymys oli: "Mitä lapsilähtöisyys mielestäsi tarkoittaa alle 1-vuotiaiden kohdalla?". Tämä kysymys jaettiin kahden alateemaan, alateema 1 ja alateema 2. Alateema 1 koostui neljästä osa-alueesta: lapsen perustarpeet ja hoito, resurssit, lapsen tunteminen sekä kiintymyssuhteet. Nämä ensimmäisen alateeman osa-alueet jaettiin vielä toisessa alateemassa pienempiin osiin. Esimerkiksi kiintymyssuhteet jaettiin vielä neljään eri osaan (aikuisen läsnäolo, fyysinen läheisyys, lämmin vuorovaikutus ja turvallisuudentunne), jotka toistuivat vastauksissa useasti. Jokaisesta alateema 1:stä tehtiin tällainen jaottelu alateema 2:teen, jonka jälkeen lausuma kohdassa otetaan esimerkeiksi osallistujien vastauksia.

8 Tutkimustulokset

8.1 Työntekijöiden käsitykset lapsilähtöisyydestä alle 1- vuotiailla

Kyselyn avoimessa kohdassa kysyttiin: "Mitä lapsilähtöisyys mielestäsi tarkoittaa alle 1-vuotiaiden kohdalla?", ja vastauksista pystyi selvästi löytämään samankaltaisuuksia. Myös suurin osa niistä osallistujista, jotka eivät ilmoittaneet, että ovat työskennelleet alle 1-vuotiaiden kanssa, vastasivat hyvin samanlaisia asioita kuin ne, joilla oli kokemusta alle 1-vuotiaiden kanssa työsken-
kentelystä. Vastaaajista 35,7 % toi esille työntekijän ja lapsen väliseen läheiseen vuorovaikutukseen ja hoivaan liittyviä asioita. Esimerkiksi syli ja fyysinen läheisyys, aikuisen läsnäolo sekä se, että lapsi kokee olevansa turvassa päivähoidossa, nousivat toistuvasti esille useammassa vastauksessa. Vastauksista 35,7% mainitaan syli ja sylin tarjoaminen tärkeäksi osaksi lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiailla. Turvallisuus tai turvallisuudentunne päivähoidossa mainittiin erikseen 32,1 % vastauksista.

Vastaajista 32,1 % mainitsi lapsen havainnoinnin tärkeäksi osaksi lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiailla ja 39,3 % vastauksista tuli jollain muotoa esille yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen, niiden huomioiminen ja niiden tunnistaminen. Näissä vastauksissa nousee vahvasti esille aikuisen vastuu lapsen tarpeiden tunnistamisesta. Vastausten mukaan näyttää siltä, että lapsen tarpeiden tunnistaminen ja lapsen havainnointi kulkevat usein käsi kädessä.

“Yksilöllistä hoitoa esim. ruoka- unirytmien kannalta. ...”

“Aikuinen seuraa herkällä korvalla pienen ihmisen tarpeita. ...”

“Lapsen tarpeet tulee tunnistaa vaikka lapsi ei niitä osaa itse vielä sanoittaa. ...”

Vastauksista 21,4 %, mainitsi lapsen perustarpeet tai perushoidon tärkeäksi osaksi lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiailla. On kuitenkin otettava huomioon se, että iso osa puhui vastauksissaan lapsen yksilöllisistä tarpeista, jolloin se saattaa vähentää perustarpeiden mainitsemista vastauksissa vielä erikseen.

“Koko päivän huomioidaan lapsen perustarpeet, mm. unentarve ja ruokailut.”

“Perushoitotilanteet korostuvat alle 1-vuotiaiden kanssa. Niissä lapsilähtöistä on se, että antaa perushoitotilanteille aikaa”

Vastaajista 14,3% otti esille jollain tapaa resurssit tässä yhteydessä. Vastauksissa tuotiin esille henkilökunnan määrä, lapsiryhmien koko tai lapsiryhmien ilmapiiri (rauhallisuus).

“... ei ole liikaa lapsia ja menoa ja meininkiä.”

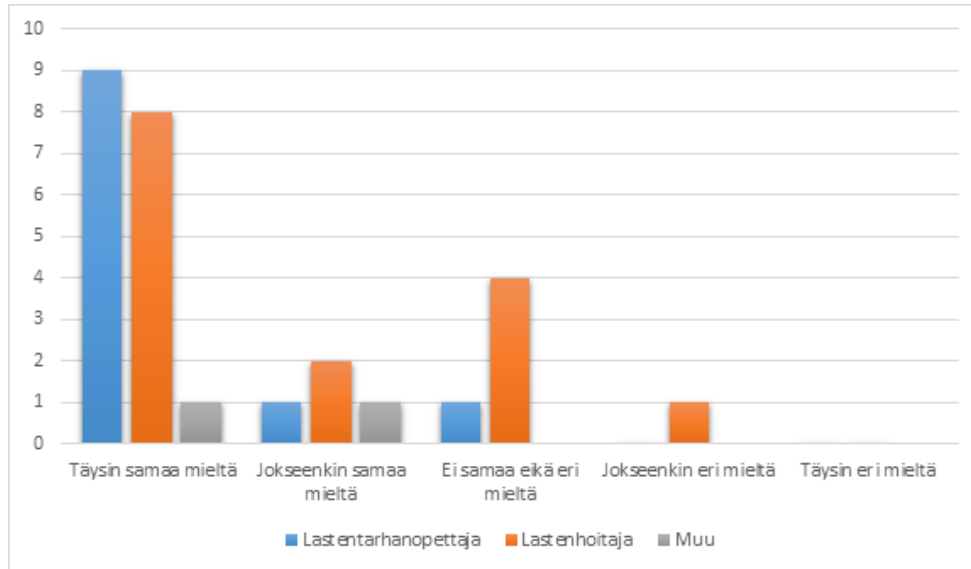
“...Ei liian isoja ja meluisia ryhmiä, silloin ei riitä sylit eikä kädet.”

Yllä olevissa vastauksissa tulee selkeästi esille se, että vastaajien mielestä alle 1-vuotiaiden lapsilähtöisyyttä tukee se, että lapsiryhmät ovat tarpeeksi pieniä ja rauhallisia. Eli kun lapsiryhmät pysyvät tarpeeksi pieninä, kasvattajilla on enemmän aikaa lapsille.

8.2 Lapsilähtöisyyden painottaminen

Lapsilähtöisyyden painotuksesta koulutuksessa tehtiin vertailua lastenhoitajien ja lastentarhanopettajien välillä. Kun eri ammattiryhmien vastauksia vertailtiin, huomattiin, että lastenhoitajista ja lastentarhanopettajista noin 60% oli vähintään jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsilähtöisyyttä painotettiin heidän koulutuksessaan riittävästi. Molemmista ammattiryhmistä noin 30 % oli vastannut ei samaa eikä eri mieltä. Molemmista ryhmistä loput, lastentarhanopettajista 9,1% ja lastenhoitajista 6,7%, olivat vastanneet jokseenkin eri mieltä. Näiden vastausten perusteella näyttää siltä, että lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat kokevat koulutuksessaan lapsilähtöisyyden painottamisen riittävyyden samankaltaisesti. Koska noin 30% molemmista koulutuksista vastasi ei samaa eikä eri mieltä, se voi kertoa siitä, etteivät työntekijät osaa arvioida asiaa. Osalla työntekijöistä koulutuksesta voi olla jo pitkä aika, joten voi olla vaikea muistaa, miten lapsilähtöisyyttä on käsitelty koulutuksessa.

Samanlaista vertailua lastenhoitajien ja lastentarhanopettajien välillä tehtiin väitteessä "Koen että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1- vuotiailla lapsilla.", jota alla olevassa diagrammissa esitetään. Diagrammiin esitettiin myös kaksi vastausta, jotka eivät ole lastentarhanopettajia tai lastenhoitajia, vaan ovat vastanneet muu (avustaja ja perhepäivähoitaja). Heistä molemmat olivat väittämän kanssa vähintään jokseenkin samaa mieltä.

Kuvio 2 Koen että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1-vuotiailla lapsilla.

Lastentarhanopettajista 90,9 % oli vähintään jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1-vuotiailla, kun taas lastenhoitajista 66,7 % oli vähintään jokseenkin samaa mieltä. Vaikka tästä tuloksesta voidaan päätellä prosenttien perusteella, että lastentarhanopettajat näkevät lapsilähtöisyyden toteuttamisen alle 1-vuotiailla keskimääräisesti tärkeämpänä asiana kuin lastenhoitajat, siihen vaikuttaa kuitenkin se, että lastenhoitajista ainoastaan yksi vastaajista on vastannut jokseenkin eri mieltä ja loput vastasivat ei samaa eikä eri mieltä. Tämä yksi jokseenkin eri mieltä ja ei samaa eikä eri mieltä vastaukset vaikuttavat prosentteihin, jolloin ne voivat vääristää kuvaa asiasta. Toisaalta lastenhoitajien ei samaa eikä eri mieltä vastaukset voivat kertoa siitä, ettei vastaaja osaa oikein arvioida lapsilähtöisen kasvatustavan tärkeyttä alle 1-vuotiaiden lasten kohdalla.

Yhteenlaskettuna kaikista vastaajista (ks. Liite 5) 78,6 % oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1-vuotiailla, joten voidaan todeta, että lapsilähtöinen kasvatustapa nähdään pääsääntöisesti tärkeänä alle 1-vuotiaiden koh-

dalla. Tässä väittämässä huomioon otettavaa on kuitenkin se, että kaikki vastaajat eivät ole työskennelleet alle 1-vuotiaiden kanssa, joten vastaaminen on voinut olla hankalaa.

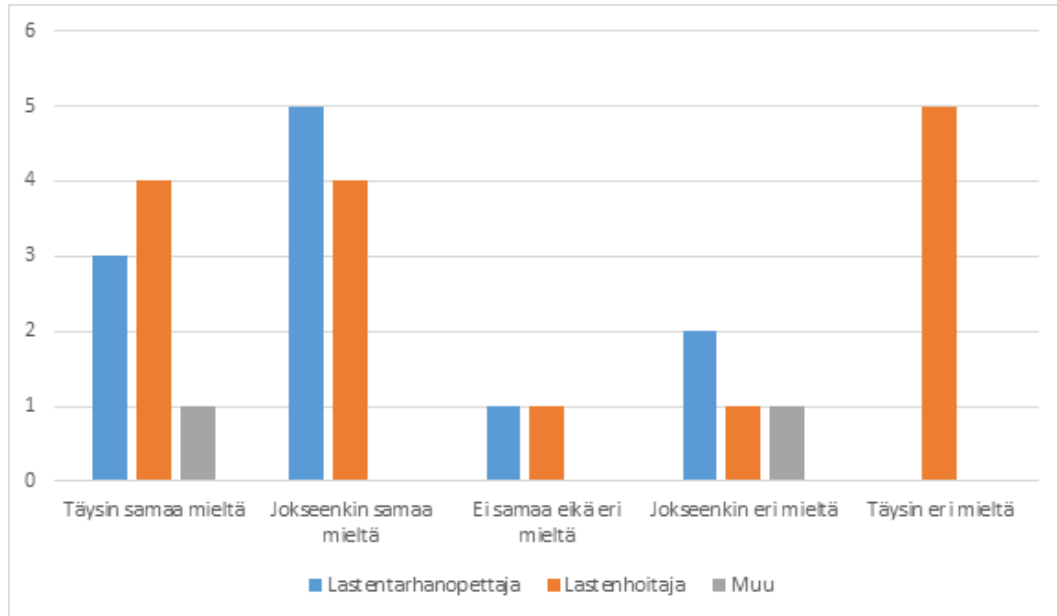
Väittämässä: "Mielestäni lapsilähtöisyyttä painotetaan tarpeeksi alle 1-vuotiaiden kohdalla.", kaikista vastaajista 53,6 % vastasi ei samaa eikä eri mieltä.

Tällainen vastausprosentti viittaa siihen, ettei suuri osa työntekijöistä ole osannut arvioida lapsilähtöisyyden painotuksen riittävyttä alle 1-vuotiailla päiväkodissa. Vastaajista 28,6 % vastasi jokseenkin samaa mieltä, 3,6 % täysin samaa mieltä ja 14,3 % jokseenkin eri mieltä (ks. Liite 5).

Vaikka vastaajista 78,6 % on vähintään jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1-vuotiailla, vastaavasti vain 32,2 % oli vähintään jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsilähtöisyyttä painotetaan tarpeeksi alle 1-vuotiailla. Eli vaikka lapsilähtöisyyttä pidetään tärkeänä, vastaajat eivät ole osanneet yhtä hyvin arvioida, painotetaanko sitä tarpeeksi alle 1-vuotiailla.

8.3 Lapsen ikä ja lapsilähtöisyys

Väittämään "Koen että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen.", kaikista vastaajista 60,7% vastasi olevansa vähintään jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen. Vastaavasti 32,1% vastasi olevansa vähintään jokseenkin eri mieltä kyseisen väittämän kanssa (ks. Liite 5). Kuten alla olevassa diagrammissa on kuvattu, ammattiryhmien välillä on jonkin verran hajontaa siinä, kokevatko he lapsen iän vaikuttavan lapsilähtöisyyden toteuttamiseen.

Kuvio 3 Koen, että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen.

Kahdeksan vastaajaa (72,7 %) lastentarhanopettajista on jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen, ja samoin kahdeksan (53,3 %) lastenhoitajista oli vähintään jokseenkin samaa mieltä. Lastentarhanopettajista vain kaksi vastaajaa (18,2 %) oli jokseenkin eri mieltä, kun taas kuusi vastaajaa (40,0 %) lastenhoitajista on vähintään jokseenkin eri mieltä siitä, että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen. Vaikka sama vastaajamäärä lastentarhanopettajissa ja lastenhoitajissa oli vähintään jokseenkin samaa mieltä, lastenhoitajia osallistui kyselyyn enemmän, joten heistä pienempi prosentuaalinen määrä oli vastannut vähintään jokseenkin samaa mieltä väitteeseen ja taas suurempi prosentuaalinen määrä vähintään jokseenkin eri mieltä. Huomioitavaa on myös, että lastentarhanopettajista kukaan ei vastannut täysin eri mieltä ja lastenhoitajista viisi vastaajaa (33,3 %) oli täysin eri mieltä. Kahdesta muun ammattiryhmän edustajista toinen oli osittain samaa mieltä ja toinen täysin eri mieltä.

”Koen, että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen.”, oli toinen niistä väittämistä, johon pyydettiin perusteluja ja kahdeksalta ensimmäiseltä

vastaajalta perustelut kysyttiin vahingossa väärään väittämään. Prosentteihin onkin siis laskettu vain ne 20 vastaajaa, jotka ovat 100% varmuudella vastanneet oikeaan kysymykseen.

Ero isompien ja pienempien lasten kommunikaatiossa sekä ilmaisukyvyssä nousi esille 11 vastauksessa (55%), mikä vaikuttaa siihen, miten lapsilähtöisyyttä isompien ja pienempien kanssa voidaan toteuttaa. Näissä 11:sta vastauksessa neljässä (36,4%) myös mainittiin, tämä helpottaa isompien kanssa lapsilähtöisyyden toteuttamista tai vuorostaan tekee pienempien lasten kanssa lapsilähtöisyyden toteuttamisen haastavammaksi.

“Pieni lapsi kiukkupuuskissaan, väsymysitkuissaan tai nälkätuskissaan harvoin osaa itkun tullessa ilmaista selvästi mitä toivoo tai tahtoo. Paljon varataan aikuisen lapsenlukutaitoon ja aikuisen herkkyyteen tulkita lasta.”

“Koen, että alle 1-vuotiaan lapsilähtöisyyden toteuttaminen voi olla haastavaa siksi, ettei lapsella ole kielellisiä keinoja osoittaa toiveitaan.”

Vastauksissa tuli myös esille se, että lapsilähtöisyyttä voi toteuttaa eri-ikäisten kanssa, mutta se on erilaista eri-ikäisillä. Vastaajista 35% korosti aikuisen roolia lapsilähtöisyyden toteuttamisessa pienten lasten kanssa. Aikuisten tulee ymmärtää lapsen ilmaisukeinoja, havainnoida ja tunnistaa lapsen tarpeita sekä mielenkiinnon kohteita.

“Lapsilähtöisyys riippuu aikuisen toimintatavoista ei lapsen iästä.”

“Pienten lasten kanssa havainnoinnilla taasen on erityisen tärkeä rooli ja lasten touhuista tulee napata asioita, jotka heitä kiinnostavat. Tämä on haasteellisempaa, mutta onnistuu hyvin, kun siihen sitoudutaan.”

Virheestä huolimatta osa vastauksista vaikuttaa siltä, että niissä on todennäköisesti kyselyn virheestä huolimatta vastattu oikeaan väittämään. Vastauksissa, joissa todennäköisesti vastattu oikeaan kohtaan, tuotiin esille se, että mitä isommasta lapsesta on kyse, sitä helpompi hänen on miettiä vaihtoehtoja ja valikoida tekemisiä. Pienet lapset eivät osaa sanoittaa tarpeitaan ja kaikkien lasten kohdalla lapsilähtöisyys toteutuu eri tavoilla. Resurssien vähyys alle 1-vuotiailla tuotiin myös esille.

“Mitä nuorempi lapsi on sitä vähemmän pystyy miettimään vaihtoehtoja tai valikoimaan tekemisiään...”

“Alle 1-vuotiaan hoitoon ei ole tarpeeksi resursseja päivähoitossa. Hän todennäköisesti on vielä esim. aivan eri päivärytmissä kuin muut ryhmän lapset, ei kävele, ei syö itse, ruokavalio ei ole sama kuin yli 1-vuotiailla...”

“Ovat liian pieniä kertomaan omista tarpeistaan ”

“Lapsen ikä vaikuttaa eniten siihen, miten lasta kuullaan. Isommat lapset ilmaisevat itseään moninaisemmilla tavoilla. Toisaalta koen, ettei lapsilähtöisyys ole sidoksissa lapsen ilmaisukykyyn ja sitä kautta ikään. Eri ikäisten ryhmissä lapsilähtöisyys toteutuu vain eri tavoilla. ”

Näissä alla olevissa vastauksissa on sen sijaan todennäköisesti vastattu kyselyn virheen takia väärään väittämään. Virheen vuoksi perusteluja kysyttiin vahingossa kohtaan seitsemän *“Mielestäni lapsilähtöisyyttä painotetaan tarpeeksi alle 1-vuotiailla.”* Alla olevissa esimerkeissä selvästi puhutaan lapsilähtöisyyden painotuksesta.

“Lapsilähtöisyyteen panostetaan, mutta siitä voitaisiin keskustella enemmän ja siihen voitaisiin panostaa vielä enemmän.”

“Varmasti useimmissa paikoissa painotetaan lapsilähtöisyyttä, mutta usein kuitenkin päiväkodin muu toiminta ja aikataulut/päivärytmi saanelee pientenkin toimintaa. Esim. ruokailu- ja nukkumisrytmit.”

Näissä vastauksissa puhutaan selvästi lapsilähtöisyyden painotuksesta eikä niinkään lapsen iän vaikutuksesta lapsilähtöisyyteen, kuten oli tarkoitus. Tästä ei ole kuitenkaan 100 % varmuutta virheen vuoksi, joten vastauksia ei käsitelty siinä kohdassa, missä käsiteltiin painotuksen riittävyttä.

8.4 Kasvattajien väliset erot lapsilähtöisyyden toteuttamisessa

Yksi väittämistä kyselyssä oli: “Kasvattajien keskuudessa on havaittavissa eroja lapsilähtöisyyden toteuttamisessa alle 1-vuotiailla.” Kaikista vastaajista 3,6 % oli täysin samaa mieltä, 35,7 % oli jokseenkin samaa mieltä, 35,7 % vastaajista oli ei samaa eikä eri mieltä ja 25,0% vastaajista oli jokseenkin eri mieltä (ks. Liite 5). Kasvattajien välillä on siis eroja siinä, näkevätkö he eroja lapsilähtöisyyden toteuttamisessa työntekijöiden välillä. Kun tähän väittämään pyydettiin perustelua avoimessa kysymyksessä, kahdeksan ensimmäisen vastaajan kyselylomakkeessa kysyttiin vahingossa vastauksia väärään kohtaan (yhdeksän). Prosentteihin onkin laskettu vain ne 20 vastaajaa, jotka ovat 100% varmuudella vastanneet oikeaan kysymykseen.

Osa vastaajista perusteli erot sillä, että kasvattajat ovat erilaisia ihmisiä ja sen vuoksi myös toteuttavat lapsilähtöisyyttä eri tavalla.

“jokainen on omanlainen persoona, aikuisetkin tykkään eri asioista mitä voi lapsien kanssa tehdä”

“Kasvattajissakin on eroja.”

“Työntekijät ovat erilaisia. On esim. erilainen tieto- ja kokemustausta.”

Näiden vastausten perusteella siis kasvattajien väliset persoonallisuuserot sekä mieltymykset vaikuttavat siihen, että kasvattajat toteuttavat ainakin osittain lapsilähtöisyyttä eri tavoin. Toisaalta joidenkin vastaajien perusteluissa oli havaittavissa myös negatiivissävyytteisiä asioita siitä, millä tavoin eri työntekijöiden käytännöt poikkeavat toisistaan.

“Kaikilla ei ole samaa empatiakykyä mikä korostuu pienten hoidossa.”

“On työntekijöitä, jotka ovat ”vain töissä” ja sitten on työntekijöitä, joita lapsen hyvinvointi, kasvu ja kehitys kiinnostaa ja jotka jaksavat olla aidosti läsnä. Tällaiset läsnäolevat aikuiset toteuttavat lapsilähtöistä pedagogiikkaa.”

Päiväkodin rytmi nousi myös esille muutamassa vastauksessa. Vastaajien mukaan olisi lapsen edun mukaista saada olla päivähoidossa oman rytmensä mukaisesti. Näiden vastaajien mukaan osa työntekijöistä yrittää saada pienen lapsen sopeutumaan liian nopeasti päiväkodin rytmiin.

“Jostkut haluavat ajaa alle 1-vuotiaan pian päiväkotirytmiiin, vaikka tuon ikäinen tarvitsisi oman rytmensä. Toki suuret lapsiryhmät vaikeuttavat lapsen oman rytmin toteutumista.”

“Toiset yrittävät saada vauvat nopeasti päiväkodin rytmiin, mikä on varmasti ihan hyvä välillä. Mutta jos lapsi ei millään niihin sopeudu, on oltava joustava...”

Ne osallistujat, jotka vastasivat kysymykseen jokseenkin eri mieltä, perustelivat vastauksiaan vaihtelevasti. Osa perusteli vastauksensa vähäisellä työkokemuksella.

“tällä hetkellä en työskentele alle 1- vuotiaiden kanssa”

“Olen ollut vähän aikaa vasta työelämässä ja en ole vielä ainakaan kokenut suurempia eroja. “

Eräs vastaaja oli sitä mieltä, että erot lapsilähtöisyyden toteutumisessa alle 1-vuotiailla vaikuttavat muut asiat kuin kasvattajien väliset erot

“Ei kasvattajien keskuudessa, vaan päättäjien, jotka eivät ymmärrä kuinka paljon pienet lapset tarvitsevat aikaa, aikuisia, ei liian isoja ryhmiä.”

Tässä esitetään aiemmin mainittuja kyselyn virheen vuoksi väärään väittämään vastanneiden vastauksia. Osasta näistä vastauksista oli havaittavissa, että osallistuja on todennäköisesti perustellut oikeaan vastaukseen ja osasta huomaa, että on selvästi vastattu siihen väärään kohtaan tai oltu hämmentyneitä kysymyksestä. Vastaukset joissa todennäköisesti vastattu oikeaan kohtaan tuli esille se, että työntekijät ovat omia persoonia ja tekevät työtään sen mukaisesti.

“Työntekijät erilaisia ja ajattelevat eri tavalla.”

“Uskon, että kaikki kasvattajat pyrkivät tekemään lasten kanssa parhaansa ja luomaan lapsille turvallisen ja mukavan hoitopäivän”

“Vai kysymykseen 10? Varmasti jokaisella on oma tyylinsä toteuttaa lapsilähtöisyyttä tai olla toteuttamatta sitä. En osaa tarkemmin eritellä.”

Ylläolevissa vastauksissa on selvästi puhuttu työntekijöistä, joten siitä voidaan päätellä, että virheestä huolimatta perusteluja on annettu kohtaan: “Kasvattajien keskuudessa on havaittavissa eroja lapsilähtöisyyden toteuttamisessa alle 1-vuotiailla.” Näissä vastauksissa selvästi otetaan kantaa työntekijöihin ja siihen, miten lapsilähtöisyyttä toteutetaan eri tavalla eri työntekijöiden toimesta.

Muutamassa vastauksissa on sen sijaan todennäköisesti vastattu kyselyn virheen vuoksi väärään kohtaan tai kysymys on aiheuttanut virheen vuoksi hämmennystä, sillä he eivät vastanneet ollenkaan kysymykseen. Hämmennystä tuotiin esille kysymysmerkillä ja toinen ilmoitti, ettei tiedä vastausta. Perusteluissa, jotka oli osoitettu väärään kohtaan ja luultavasti väittämään: ”Koen että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen.”, vastaajat ovat perustelleet iän vaikutusta tai sitä, ettei sillä ole suurta merkitystä.

”pienet saavat rauhassa oppia taitoja jotka ovat tärkeitä taitoja”

”Ymmärrettävästi on helpompi toteuttaa lapsilähtöisyyttä kun lapsi puhuu ja osallistuu vahvemmin toimintaan. Mutta koen, että tiedon ja koulutuksen myötä tässä asiassa on mahdollista kehittyä. Kun kasvattaja todella ymmärtää lapsilähtöisyyden käsitteenä voi tulla oivallus siitä ettei se ole sidoksissa lapsen ikään. “

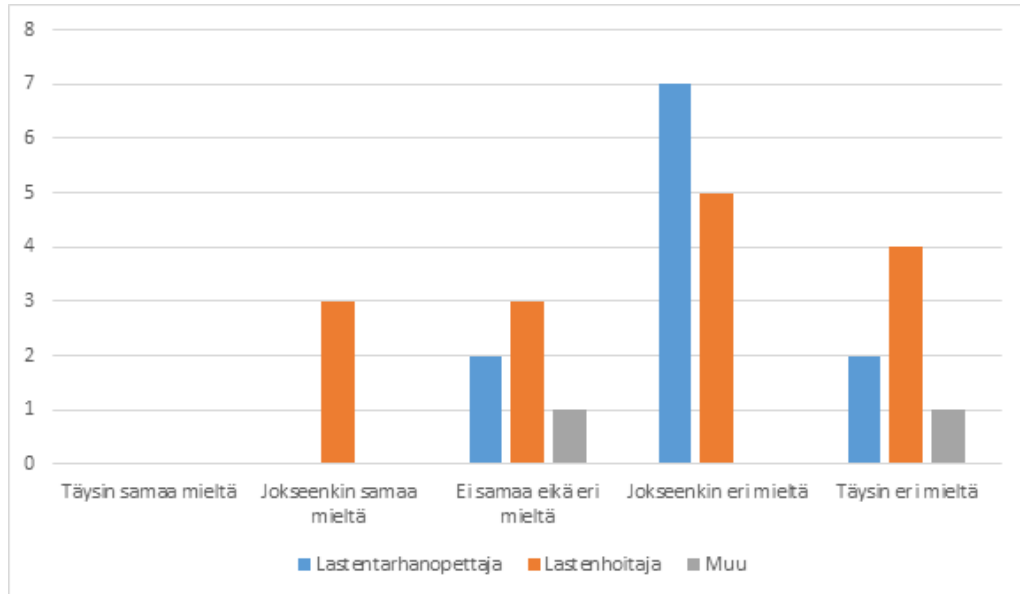
”Lapset ovat liian pieniä sanomaan omia mielipiteitään koska eivät vielä osaa edes puhua”

Näistä yllä olevista vastauksista huomaa, ettei niissä perustella kasvattajien välisiä eroja vaan enemmänkin puhutaan lapsen kehitykseen liittyvistä asioista. Toisaalta yksi vastaaja puhuu kokemuksesta ja koulutuksesta, mutta silti vastauksen alku sai epäilemään, onko vastaaja perustellut oikeaan kohtaan.

8.5 Resurssien vaikutus lapsilähtöisyyden toteuttamiseen alle 1-vuotiailla

Lapsiryhmän käytettävissä olevat resurssit nähtiin kyselyssä ainakin osittain olevan esteenä lapsilähtöisyyden toteuttamiselle alle 1-vuotiaiden kohdalla, sillä keskiarvoksi saatiin 2,3 eli jokseenkin eri mieltä. Vastaaajista 20,0% oli vastannut jokseenkin samaa mieltä ja 20,0% ei samaa eikä eri mieltä. Loput 60,0% olivat vastanneet täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä. Merkille pantavaa on se, ettei kukaan vastannut tähän väittämään täysin samaa mieltä (ks. Liite 5).

Kun vertaillaan lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia, kuten alla olevassa diagrammissa nähdään, tulosten mukaan lastenhoitajista 60,0 % ja lastentarhanopettajista 81,8 % on vähintään jokseenkin eri mieltä siitä, että "Lapsiryhmän käytettävissä olevat resurssit eivät ole esteenä lapsilähtöisyyden toteuttamiselle alle 1- vuotiaiden kohdalla." Lastentarhanopettajista kukaan ei vastannut jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä, lastenhoitajista taas 20,0% (eli kolme vastaajaa) vastasi jokseenkin samaa mieltä. Molemmissa ammattiryhmissä on siis tehty havaintoja, joiden mukaan lapsiryhmän käytössä olevat resurssit, vaikuttaisivat lapsilähtöisyyden toteuttamiseen alle 1-vuotiaiden lasten kohdalla. Kaksi vastaajaa, jotka vastasivat ammattiinsa muu, toinen heistä oli perhepäivähoitaja, joka vastasi ei samaa eikä eri mieltä ja toinen heistä oli avustaja, joka vastasi täysin eri mieltä.

Kuvio 4 Lapsiryhmän käytettävissä olevat resurssit eivät ole esteenä lapsilähtöisyyden toteuttamiselle alle 1-vuotiaiden kohdalla.

Resurssien merkitys tuotiin esille myös kyselyn lopussa, kun kysyttiin kehittämisideoita lapsilähtöisyydelle alle 1-vuotiailla. Kysymykseen vastanneista 70,6% mainitsi resurssit jollain tapaa vastauksessaan. Eniten nousivat esiin ajatukset henkilökunnan lisäämisestä ryhmiin, joissa on alle 1-vuotiaita sekä tarve ryhmäkokojen pienentämiseen.

“Ryhmien koko pienemmäksi ja omahoitaja käyttöön mahdollisuuksien mukaan. työvuorosuunnittelu palvelemaan pieniä.”

“jos ryhmään tulee alle yksivuotias pitäisi ryhmään saada lisäresurs-siaikuinen joka antaisi hoivaa ja huolenpitoa pienelle. pieni sitä aina saa oli lisäksi tai ei mutta ryhmän muut lapset jäävät kahden muun työn-tekijän harteille kun yksi kolmesta on vauvaan sidottuna.”

“Enemmän henkilökuntaa.”

Henkilökunnan määrän ja ryhmäkoon lisäksi ehdotettiin koulutusta lapsilähtöisyydestä alle 1-vuotiailla, sekä uutta laskentakaavaa alle 1-vuotiailla (täyttö).

“Itse kaipaisin enemmän ideoita siihen ja haluaisin ehdottomasti osallistua koulutukseen, jossa käsiteltäisiin aihetta. ”

“Tarvittaisiin uusi laskenta kaava alle 1v. On hankalaa kun alle 1v on laskennallisesti sama kuin alle 3v.”

Joidenkin kasvattajien vastauksissa näkyi huoli alle 1-vuotiaista päiväkodissa ja siitä, riittävätkö resurssit hyvään kasvatukseen. Vastajien mukaan lapsen tarve omaan rytmiin aiheutti haasteita ja isot lapsiryhmät vaikeuttavat lapsen tarpeiden täyttämistä. Huolissaan oltiin myös henkilökunnan riittävydestä. Vastauksissa kritisoidaan täyttöprosentteja, joiden avulla ryhmät kootaan. Täyttöprosentit ovat haasteellisia siinä mielessä, että kaikilla alle 3-vuotiailla käytetään samaa laskentakaavaa. Kaksi vastaajaa toi myös esille ajatuksen, että perhepäivähoito voisi olla parempi vaihtoehto päiväkodin sijasta alle 1-vuotiaille.

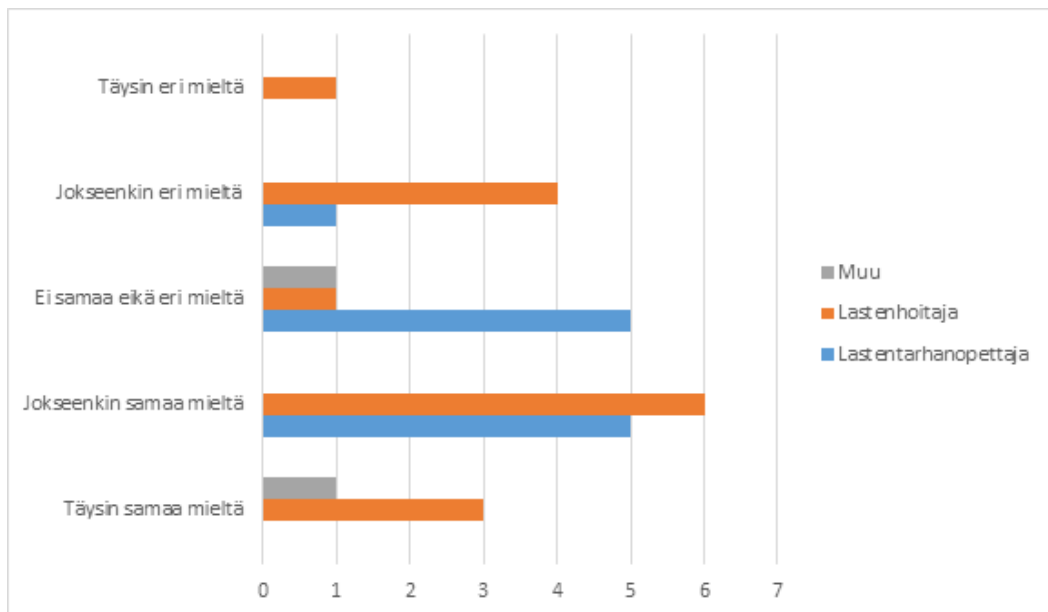
8.6 Turvalliset kiintymyssuhteet

Yhteensä 100% lastenhoitajista ja 90,9 % lastentarhanopettajista oli vähintään jokseenkin samaa mieltä siitä, että työntekijät mahdollistavat lapsille turvalliset kiintymyssuhteet päiväkodissa. Lastentarhanopettajista 9,09 % eli yksi vastaaja vastasi ei samaa eikä eri mieltä. Kummastakaan ammattiryhmästä yksikään vastaajista ei vastannut jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä.

Sekä lastentarhanopettajat että lastenhoitajat kallistuvat siis vahvasti siihen suuntaan, että työntekijät omalla toiminnallaan mahdollistavat turvallisten kiintymyssuhteiden syntymisen. Lastenhoitaja ja lastentarhanopettaja vastaajia oli yhteensä 26, joista 25 vastasi tähän kysymykseen vähintään jokseenkin samaa mieltä. Siispä yhteenlaskettuna 96,2% lastenhoitajista ja lastentarhanopettajista oli vähintään jokseenkin samaa mieltä.

8.7 Alle 1-vuotiaan läheisyyden ja hoivan tarve

Kuten alla olevassa diagrammissa esitetään, lastentarhanopettajista 45,5 % oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että alle 1-vuotiaat saavat läheisyyttä ja hoivaa heidän tarpeidensa mukaisesti. Kuitenkin 45,5 % prosenttia on vastannut ei samaa eikä eri mieltä, mikä viittaa siihen, etteivät vastaajat ole osanneet arvioida tilannetta positiiviseen tai negatiiviseen suuntaan. Vain yksi lastentarhanopettaja on ollut jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Yhteensä 60,0 % lastenhoitaja vastaajista oli vähintään jokseenkin samaa mieltä ja 33,3 % oli vähintään jokseenkin eri mieltä siitä, että alle 1-vuotiaat lapset saavat hoivaa ja läheisyyttä heidän tarpeidensa mukaisesti.

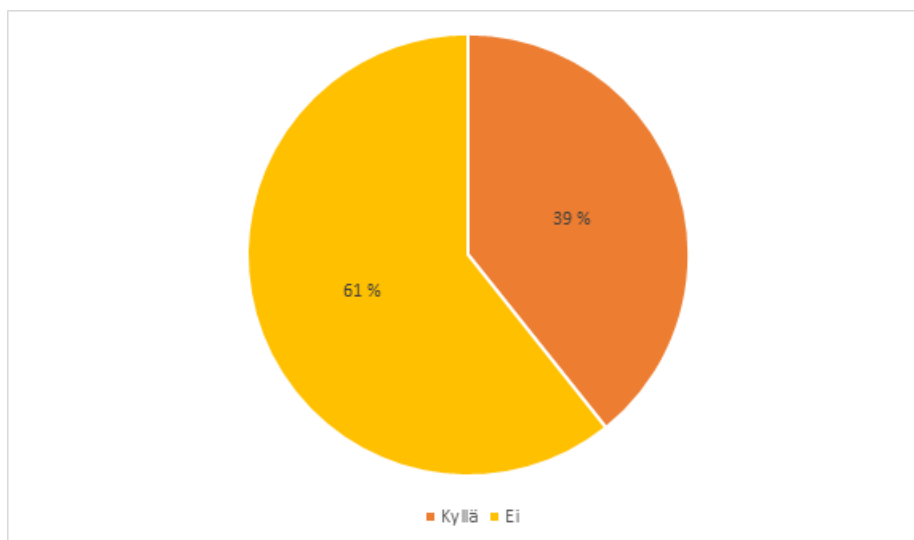
Kuvio 5 Mielestäni päivähoitossa alle 1-vuotiaat saavat hoivaa ja läheisyyttä heidän tarpeidensa mukaisesti.

Prosentit osoittavat sen, että lastenhoitajien käsitykset eroavat keskenään toisistaan enemmän kuin lastentarhanopettajien. Muun ammattiryhmän edustajat vastasivat täysin samaa mieltä ja ei samaa eikä eri mieltä. Yhteenlaskettuna

kaikista vastaajista 14,3 % vastasi täysin samaa mieltä, 39,3 % vastasi jokseenkin samaa mieltä, 25,0 % vastasi ei samaa eikä eri mieltä, 17,9 % vastasi jokseenkin eri mieltä ja 3,6 % vastasi täysin eri mieltä (ks. Liite 5).

8.8 Omahoitajuus

Kuten alla olevasta kuviosta voidaan nähdä, kaikista vastaajista 39 %:lla (11:sta vastaajalla) oli käytössä omahoitajuus ja 61 %:lla (17:sta vastaajalla) ei ollut käytössä omahoitajuus. On huomioitava kuitenkin, että prosentteihin vaikuttaa myös se, että kaikki ei työskentele alle 1-vuotiaiden kanssa tai yksi vastaaja ei työskentele edes alle 3-vuotiaiden kanssa, toisaalta omahoitajuus vahvistaa lapsilähtöisyyden toteutumista kaiken ikäisillä päiväkodissa.

Kuvio 6 Onko ryhmässänne käytössä omahoitajuus?

Kyselyn väitteen: "Omahoitajuus vahvistaa lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiaiden kanssa.", vastauksista ilmenee, että työntekijät kokevat pääsääntöisesti omahoitajuuden vahvistavan lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiailla. Vastausten keskiarvoksi saatiin 4, eli jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista 28,6 % vastasi ei samaa eikä eri mieltä ja loput 71,4 % vastaajista vastasi jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Tulokset osoittavat, että vaikka noin 60 %:lla ei

ollut käytössä omahoitajuus, yli 70 % vastaajista oli silti sitä mieltä, että omahoitajuus vahvistaa lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiailla lapsilla.

8.9 Käytettävissä olevat keinot lapsilähtöisyyteen alle 1-vuotiailla

Kyselyssä tiedusteltiin jo olemassa olevista keinoista, joilla pyrittiin lapsilähtöisyyteen alle 1-vuotiailla. Kahdeksan vastaajaa eli 28,6 % ei vastannut kysymykseen, vaikka kyseessä oli "pakollinen" kysymys. Yksi vastaajista kehotti katsomaan vastaustaan kysymykseen 5. Kyselyyn vastanneista 35,7 % työskentelee tällä hetkellä ryhmässä, jossa on alle 1-vuotiaita, joten kysymykseen ovat kuitenkin vastanneet myös niitä, joilla ei ole tällä hetkellä hoidossa alle 1-vuotiaita ja sen vuoksi vastaaja on saattanut kokea kysymyksen hankalaksi. Vastauskato voi siis johtua siitä, ettei ryhmässä ei tällä hetkellä ollut alle 1-vuotiaita. Jos kysymys olisi muotoiltu niin, että olisi pitänyt pohtia käytettävissä olevia keinoja tai keinoja, joita voisi ottaa käyttöön, jos alle 1-vuotias tulee ryhmään, olisi vastausmäärä voinut olla eri. Osa vastaajista on myös saattanut kokea, että on jo tuonut keinoja esille aiemmissa avoimissa kohdissa.

Kysymykseen vastanneista 30,0 % tuo esille lapsihavainnoinnin, jonka avulla voidaan saada apua lapsen tarpeiden tunnistamiseen ja sitä kautta lapsilähtöisyyden toteuttamiseen alle 1-vuotiailla. Muita keinoja vastausten mukaan ovat: varhaiskasvatussuunnitelmat, reissuvihko, leikki-aulut, lelujen saatavuus, dokumentointi, vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, tiimipalaverit, parisuunnittelu, pienryhmät, aikuisen läsnäolo, yksilöllisyyden kunnioittaminen, sylin antaminen, lapsen oman rytmin huomioiminen, lapsen eleiden tulkitseminen, lapsen tunteminen, lasten leikkien kuvaaminen ja videoiminen, positiivisen palautteen antaminen, vaihtoehtojen antaminen kuvat ja lapsen ikätason huomioiminen toiminnan suunnittelussa.

“... Lasten tarpeet huomioidaan arjen rutiineissa ja toiminnassa, esim.lasten hyräilemiä lempilauluja lauletaan yhdessä musiikkihetkellä tai hitaasti syövä lapsi saa ruuan ensimmäisenä jotta hänelle ei tule kiirettä syödä.”

Kahdessa vastauksessa tuotiin esille omahoitajuus. Lisäksi yhdessä vastauksessa puhutaan siitä, miten yksi aikuinen on alle 1-vuotiaan kanssa koko päivän, mutta hän ei kutsu sitä vastauksessaan omahoitajaksi.

Väitteessä: “Toiminnan suunnittelussa otamme huomioon alle 1-vuotiaiden lasten tarpeet”, lastentarhanopettajista 72,7% ja lastenhoitajista 60,0% oli vähintään jokseenkin samaa mieltä. Vain 1 lastentarhanopettaja (9,09 %) vastasi olevansa asiasta jokseenkin eri mieltä ja kukaan lastenhoitajista ei ollut jokseenkin eri mieltä. Kaikista vastaajista 46,4 % oli täysin samaa mieltä siitä, että alle 1-vuotiaiden lasten tarpeet otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa. Vastaajista 21,43 % oli jokseenkin samaa mieltä, 28,6% vastasi ei samaa eikä eri mieltä ja vain yksi vastaaja (3,57 %) vastasi jokseenkin eri mieltä. Kukaan vastaajista ei vastannut täysin eri mieltä (ks. Liite 5). Toimintaa on tärkeää suunnitella, jotta lapsilähtöisyyttä voidaan toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla. Toiminnan suunnittelussa kasvattajien on mahdollista ottaa huomioon lasten yksilöllisiä tarpeita, mikä lisää toiminnan lapsilähtöisyyttä.

9 Johtopäätökset

9.1 Työntekijöiden käsitykset lapsilähtöisyyden toteutumisesta alle 1-vuotiaiden lasten kohdalla

Opinnäytetyön kyselyn tuloksista ilmeni, että suurin osa vastaajista kokee, että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1-vuotiailla lapsilla. Lapsilähtöisyyden painottamisen riittävyys käytännössä nähtiin kuitenkin ristiriitaisesti. Vastauksissa nousi esille, että suurelle osalle asian arviointi oli haasteellista. Lapsilähtöisyyden toteuttaminen nähdään siis tärkeänä mutta siitä, että painotetaanko sitä tarpeeksi käytännössä, ei oltu yhtä varmoja ja yksimielisiä. Kyselyyn osallistuneista suurin osa koki kuitenkin, että lapsilähtöisyyttä painotettiin heidän koulutuksessaan vähintään jokseenkin riittävästi, loput eivät oikein osanneet arvioida asiaa. Laakson ja Mielityisen opinnäytetyössä (2015, 41) lähes kaikki vastaajat kokivat myös, että lapsilähtöisen toiminnan toteuttaminen on tärkeää. Näitä vastauksia verratessa toisiin tulee kuitenkin muistaa, että tässä opinnäytetyössä tutkittiin nimenomaan alle 1-vuotiaiden kohdalla lapsilähtöisyyttä, kun taas Laakson ja Mielityisen opinnäytetyössä tutkittiin ylipäätään lapsilähtöisyyden toteutumista päiväkodissa.

Laakson ja Mielityisen (2015, 40) opinnäytetyössä lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että kasvattajien välillä on havaittavissa eroja lapsilähtöisyyden toteuttamisessa, vain pieni osa vastaajista ei osannut arvioida asiaa. Tässä opinnäytetyössä neljäsosa vastaajista oli jokseenkin eri mieltä siitä, että kasvattajien välillä on havaittavissa eroja lapsilähtöisyyden toteuttamisessa alle 1-vuotiailla. Muutoin vastaajat olivat sitä mieltä, että kasvattajien välillä on havaittavissa eroja tai he eivät osanneet arvioida asiaa. Kun tähän väittämään pyy-

dettiin perusteluja, osa vastaajista perusteli erot sillä, että kasvattajat ovat erilaisia ihmisiä ja sen vuoksi myös toteuttavat lapsilähtöisyyttä eri tavalla. Kasvattajat, jotka olivat sitä mieltä, että kasvattajien välillä ei ole niin paljoa eroja, antoivat perusteluiksi muun muassa sen, ettei ollut havainnut vähäisen työkokemuksen myötä vielä suuria eroja. Joissakin vastauksissa tuli esille myös ulkoisia syitä, jotka vaikuttavat heidän mielestään enemmän kuin kasvattajien väliset erot.

Tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa tuotiin jo aiemmin esille näkemys siitä, että pienet ryhmäkoot antavat hyvän mahdollisuuden hyvän omahoitajasuhteen luomiseen, mikä taas edesauttaa lapsen yksilöllistä huomiointia ja turvallisen kiintymyssuhteen syntymistä. Turvallinen kiintymyssuhde puolestaan lisää lapsen turvallisuudentunnetta päivän aikana. (Schulman 2003, 86.) Opinnäytetyön vastauksissa tuli myös esille omahoitajuuden merkitys lapsilähtöisyyden vahvistamisessa alle 1-vuotiailla lapsilla. Vaikka selvästi alle puolet vastaajista ilmoitti, että heidän ryhmässään on käytössä omahoitajuus, selvä enemmistö vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että omahoitajuus vahvistaa lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiailla. Myös Kalland (2011, 158-160) pitää omahoitajuutta laadukkaana päivähoidon tunnuspiirteenä ja sen tausta-ajatuksena on, että hoitajan ja lapsen välinen hyvä suhde suojaa lapsen kehitystä.

Resurssit koettiin olevan suuressa osassa vastauksia ja koettiin ainakin osittain esteenä lapsilähtöisyyden toteuttamiselle alle 1-vuotiailla. Ammattiryhmien välillä oli eroja siinä, kokevatko he resurssit esteenä lapsilähtöisyyden toteuttamiselle alle 1-vuotiailla. Kyselyn lopussa kehittämissideoita kysyttäessä resurssien lisääminen eri tavoilla tuli selkeästi esiin vastauksissa ja esimerkiksi henkilökunnan määrän lisääminen sekä lapsiryhmien koon pienentäminen olivat suosittuja vastauksia. Ryhmäkoon merkitys on huomioitu lapsilähtöi-

syyden tukijana myös opinnäytetyön teoriassa. Esimerkiksi Mikkola ja Nivalainen (2009, 31), huomauttavat, että ryhmän koolla on merkitystä siihen, miten lapsilähtöisyyttä pystytään toteuttamaan. Marja Jantunen (2011, 10) korostaa sitä, että pienryhmät mahdollistavat ikätasoinen ja lapsen tarpeista lähtevän toiminnan.

Sternin mukaan lapsi, jonka äiti on säännöllisesti poissa, voi kiintyä samalla tavalla myös hoitajaansa (Stern 1992, 94). Tutkimuksessa ilmeni, että työntekijöiden käsitysten mukaan työntekijät mahdollistavat omalla toiminnallaan turvallisten kiintymyssuhteiden muodostamisen aikuisen ja lapsen välille päiväkodissa. Tässä korostuu siis kasvattajien vastuu kiintymyssuhteissa. Myös Karikummun (2013, 28) opinnäytetyössä ”Lapsilähtöisyyttä etsimässä”, tuotiin esille, että päiväkodin henkilökunta korostaa kasvattajan roolia lapsilähtöisen toiminnan toteuttamisessa. Työntekijöiden käsitykset jakautuvat kuitenkin siinä, saavatko alle 1-vuotiaat lapset heidän tarpeiden mukaisesti hoivaa ja läheisyyttä. Osa on sitä mieltä, että lasten tarpeet täyttyvät, osa sitä mieltä, että ei ja osa ei osaa arvioida asiaa.

Pienellä lapsella tarpeiden tyydyttyminen tai tyydyttämättä jättäminen vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen ja tunnetiloihin. Pienemmillä lapsilla tarpeiden täyttyminen on riippuvainen aikuisista ja päivähoidon toimintaa tulisi suunnitella lasten tarpeiden mukaan. (Siren-Tiusanen, 2001, 15-16, 18.) Lapsen tarpeisiin vastaaminen ja perushoito nousivat myös kyselyn vastauksissa esille tärkeänä osana lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiailla.

9.2 Työntekijöiden käsitykset lapsen iän vaikutuksesta lapsilähtöisyyden toteutumiseen

Kuten opinnäytetyön teoriaosuudessa tulee esille, Piironen-Malmi ja Strömberg (2008, 26) tuovat esille sen, että varhaiskasvatuksen painotukset sisältävät eri-ikäisillä lapsilla eri asioita. Myös opinnäytetyön kyselyssä lapsen ikä koettiin pääsääntöisesti vaikuttavana tekijänä lapsilähtöisyyden toteuttamisessa. Noin kolmasosa oli kuitenkin jokseenkin eri mieltä lapsen iän vaikutuksesta lapsilähtöisyyden toteuttamiseen. Vastauksissa tuli ilmi erot isompien ja pienempien lasten kommunikaatiossa ja se, että eri-ikäisillä lapsilla toteutetaan lapsilähtöisyyttä eri tavalla.

Esille tuli myös vahvasti ajatus siitä, että päiväkodin aikuisilla on vastuu siitä, että lapsilähtöisyys toteutuu alle 1-vuotiailla. Muun muassa lapsihavainnointi tuotiin esille useassa vastauksessa keinona oppia tuntemaan lasta ja hänen tarpeitaan. Lapsen iän ei siis pitäisi olla esteenä sille toteutuuko lapsilähtöisyys, vaan aikuisen pitää osata toteuttaa lapsilähtöisyyttä kaiken ikäisten kanssa. Opinnäytetyössä jo aiemmin viitatus Piironen-Malmi ja Strömberg (2008, 26-28) toteavat, että mitä pienempi lapsi on kyseessä, sitä enemmän he tarvitsevat aikuisen huolenpitoa ja aikuisen tulee osata tunnistaa lapsen tunnetiloja ja mukauttaa oma vuorovaikutuksensa lapsen tunnetta mukailevaksi.

Työntekijät olivat keskimäärin sitä mieltä, että alle 1-vuotiaiden tarpeet otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa. Päiväkodin rytmi nousi esille avoimissa kysymyksissä, joissa osa vastaajista toi esille sen, että lapsen edun mukaista olisi saada olla päivähoidossa oman rytmensä mukaisesti. Pienen oman rytmien ylläpitämisessä nähtiin kuitenkin haasteita. Näiden vastaajien mukaan osa työntekijöistä yrittää saada pienen lapsen sopeutumaan liian nopeasti päiväkodin rytmiin ja sen huomioiminen käytännössä voi olla haastavaa. Selkeä

päivärytmi lisää Siren-Tiusasen (2001, 22) mukaan alle kolmivuotiaiden elämänhallinnan ja turvallisuudentunnetta. Kuitenkin vastauksissa nousi esille se, että lapselle tulisi antaa tarpeeksi aikaa päiväkodin rytmiiin sopeutumiseen.

10 Pohdinta

Tutkimuksen toteuttamisvaihe meni pääosin aiemmin tehdyn tutkimussuunnitelman mukaisesti. Tutkimussuunnitelmassa asetetut aikataulut toteutuivat lähes sellaisenaan. Aineiston keruu vaihe meni odotettua paremmin, sillä kysely lähetettiin 24:lle johtajalle ja vastauksia saatiin 28 kappaletta, asetettuja odotuksia enemmän. Vastausten saaminen kasvoi aina viikon alussa, kun muistutus lähetettiin johtajille, mutta väheni aina loppuviikkoa kohden. Johtajilta ei oikeastaan tullut vastauksia sähköposteihin, joten ei pystytty arvioimaan, kuinka monesta eri päiväkodista vastauksia saatiin. Tämän selvittämisen jälkikäteen arvioitiin resurssien puitteissa olevan liian haastavaa. Tämä poistaa mahdollisuuden tarkastella otoksen vastausprosentteja, mikä kuuluu tavallisesti kvantitatiiviseen tutkimukseen ja sen luotettavuuden tarkasteluun.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa päivähoidon työntekijöiden käsityksiä lapsilähtöisyyden toteutumisesta alle 1-vuotiailla. Lapsilähtöisyyden toteutuminen liittyy lapsen etuun päivähoitossa, joten myös sen takia tätä haluttiin kartoittaa. Kyselyn avulla saatiin kartoitettua työntekijöiden näkökulmia lapsilähtöisyyden eri osa-alueisiin liittyen. Työntekijöiltä tuli muun muassa kyselyssä kehittämisideoita siihen, miten lapsilähtöisyyttä voitaisiin kehittää alle 1-vuotiailla. Myös monivalintakysymysten vastaukset antavat suuntaa sille, millä alueilla on enemmän kehittämisen varaa alle 1-vuotiaiden lapsilähtöisyydessä päivähoitossa. Kehittämisideoita ja muita opinnäytetyön

tuloksia voidaan hyödyntää varhaiskasvatuspalveluiden kehittämisessä erityisesti Jyväskylän kaupungissa ja alle 1-vuotiaiden kohdalla.

Opinnäytetyön hypoteesina oli, että alle 1-vuotiaiden lasten kanssa lapsilähtöisyyttä on työntekijöiden mielestä haastavampaa toteuttaa kuin isompien lasten kanssa ja pienempien lasten kanssa on käytettävä eri keinoja, jotta lapsilähtöisyys toteutuu. Vastaukset mukailivat osittain tätä hypoteesia, sillä joissakin vastauksissa nousi esille lapsen kehityksestä johtuvat erot, mikä vaikuttaa siihen, että jotkut näkevät lapsilähtöisyyden toteuttamisen olevan haastavampaa alle 1-vuotiailla. Osa vastaajista toi myös esille sen, että mitä pienempi lapsi on, sitä isompi rooli aikuisella on lapsilähtöisyyden toteuttamisessa. Hypoteesin mukaisesti vastauksissa nousi esille, että pienempien lasten mielipiteiden selvittämiseen tarvitaan aikuisilta aktiivista lapsihavainnointia. Pienempien lasten kanssa korostuu myös lapsen perustarpeisiin vastaaminen ja aikuisen fyysinen ja henkinen läsnäolo, jotka lisäävät lapsen turvallisuudentunnetta päivähoidossa. Toisaalta osassa vastauksissa ei tuotu esille erityisiä haasteita tai eroja eri-ikäisten lasten lapsilähtöisyyden toteuttamisessa.

10.1 Eettisyys ja luotettavuus

Objektiivisuus tarkoittaa sitä, että tutkimustulokset eivät saa riippua tutkijasta. Tutkija ei saa antaa omien näkemystensä vaikuttaa tutkimusprosessiin, eivätkä saa esimerkiksi kysymyksillään johdatella vastaajia vastaamaan haluamallaan tavalla. (Heikkilä 2014, 28-29.) Reliabiliteetti eli luotettavuus tarkoittaa saatujen tulosten tarkkuutta. Luotettavalta tutkimukselta vaaditaan sitä, että sen tulokset ovat toistettavissa, mutta tutkimuksen tuloksia ei kuitenkaan saa yleistää niiden oman pätevyysalueen ulkopuolelle. Tutkijalta vaaditaan taitoa tulkita tulokset oikein ja käyttää tutkimuksen kannalta toimivia analyysi-

simenetelmiä. Jos kato eli vastaamattomuus kyselyyn nousee korkeaksi, tutkimuksen luotettavuus kärsii. (Heikkinen 2014, 28.) Tässä opinnäytetyössä vastauksia saatiin 28. Vastausten katoa on vaikeaa arvioida, sillä kyselyt jaettiin johtajan kautta. Johtajia joille kysely lähetettiin, oli 24. Alle 1-vuotiaiden määrää Jyväskylän kunnallisissa päiväkodeissa on myös haastavaa arvioida ja sitä, kuinka monta työntekijää työskentelee alle 1-vuotiaiden kanssa. Koska vastauskatoa on vaikeaa arvioida, sen puuttuminen vaikuttaa myös tutkimuksen luotettavuuteen, vaikka voidaan ajatella, että 28 vastausta tähän tutkimukseen on kohtuullinen.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja käytetyt käsitteet ovat myös merkittäviä tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Käsitteiden määrittelemisen auttaa hahmottamaan asioita teoreettisella tasolla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 146). Aiheen tarkka rajaaminen auttaa aiheelle tärkeiden käsitteiden määrittelemistä. Käsitteitä avatessa on yleensä hyvä myös perehtyä hieman käsitteiden historiaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013 149, 152-153.) Käsitteiden valitseminen ja määrittelemisen osoittavat tutkijan perehtyneisyyttä aiheeseen. Tässä opinnäytetyössä keskeisimmiksi käsitteiksi nousivat lapsen etu, lapsilähtöisyys sekä varhaiskasvatus, jotka toimivat työn teoreettisena perustana. Esimerkkejä aiheen rajaamisesta ovat muun muassa lasten iän rajaaminen (alle 1-vuotiaat) sekä se, että kysely oli suunnattu Jyväskylän kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöille. Käsitteitä määriteltäessä on myös jonkin verran käsitelty niiden historiaa.

Kun tutkija ryhtyy keräämään aineistoa tutkimustaan varten, hänen on selvitettävä tutkittaville tutkimuksen tarkoitus ja käytötapa. Tutkimuksen raportissa käsitellään kaikki tulokset, eikä pelkästään toimeksiantajaa hyödyttäviä tuloksia. Raportissa on tultava esille myös tutkimuksessa käytetyt menetelmät sekä sen epätarkkuusriskit. Kun tutkimustuloksia raportoidaan, tutkijan on

pidettävä tarkkaan huolta siitä, ettei tutkittavien yksityisyyttä vaaranneta. Tulokset tulee raportoida niin, ettei yksittäistä vastaajaa pysty tunnistamaan. (Heikkilä 2014, 29.) Tässä opinnäytetyössä pyrittiin minimoimaan vastaajien henkilöllisyyden tunnistamista anonyymiydellä, kertomalla kyselyn saatekirjeessä osallistujille miten kyselystä saatua tietoa käsitellään ja millaiseen tutkimukseen se tulee sekä kyselyyn osallistujille tuotiin esille kyselyyn osallistumisen vapaaehtoisuus. Muita keinoja osallistujien tunnistamisen vaaran minimoimiseen on se, ettei kysely käsittele henkilökohtaista elämää ja se ettei vastaajilta kysytä tutkimuksen kannalta merkityksettömiä tietoja (esim. vastaajan sukupuolta). Kaikista varotoimenpiteistä huolimatta on kuitenkin aina pieni riski tunnistamiselle.

Parityöskentelyssä pitää ottaa huomioon molempien yhteinen panos tutkimukseen. Tässä opinnäytetyössä aiemmat tutkimustulokset aiheesta tuodaan ilmi totuudenmukaisesti, eikä niitä muokata omaan näkökulmaan sopivaksi. Kysely pyrittiin toteuttamaan niin, ettei kysymykset ole johdattelevia. Kyselyiden tulokset esitettiin totuudenmukaisesti ja objektiivisesti, vaikka tutkimuksen ennakko-oletukset olisivatkin ristiriidassa tulosten kanssa, eikä tutkimuksen kannalta merkittäviä tuloksia saa jättää pois. Tulosten arvioinnissa tuodaan ilmi, että tulokset koskevat tutkimuksessa olevaa kohderyhmää, eikä niitä saa yleistää. Tutkimuksen puutteet, esimerkiksi vastaajien määrä ja kuinka monelle kysely lähetettiin, tuodaan esille.

Luotettavuuden kannalta kyselytutkimuksen teossa on omat riskinsä. Lomakkeen huolellinen suunnittelu on tärkeää sen käsiteltävyyden ja analysoinnin kannalta. Kuitenkin vaara siitä, että aineisto jää pinnalliseksi on kyselytutkimuksen suurimpia heikkouksia. Lisäksi esimerkiksi seuraavat asiat vaikuttavat kyselytutkimuksen luotettavuuteen: vastaajien huolellisuudesta ei ole var-

muutta, kysymysten tai vastausvaihtoehtojen väärinymmärtäminen, vastaajien perehtyminen aiheeseen sekä vastaamattomuuden nouseminen suureksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 195.) Opinnäytetyön kyselyssä oli väite: "Koen että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen. ". Saaduista vastauksista ja niiden perusteluista heräsi ajatus, onko osa vastaajista ymmärtänyt kysymyksen eri tavalla, mitä oli tarkoitus kysyä. Kysymyksen oli tarkoitus tiedustella vaikuttaako lapsen ikä lapsilähtöisyyden toteuttamistapaan. Tästä huolimatta kysymyksen on voinut ymmärtää niin, että toteutuuko lapsilähtöisyys ylipäätään alle 1-vuotiailla.

Opinnäytetyön luotettavuutta pohdittaessa on hyvä ottaa huomioon myös se, että opinnäytetyössä käytettiin suurimmassa osassa väittämiä Likert-asteikkoa. Likert-asteikon keskimäinen vastaus (ei samaa eikä eri mieltä) voi nostaa vastausten yhteenlaskettua keskiarvoa (Vehkalahti, 2008, 36). Tähän opinnäytetyöhön on laskettu keskiarvon lisäksi myös prosentteja ja tuotu esille numeerisesti vastausten määriä, sekä havainnollistettu kuvioilla tuloksia. Näillä keinoilla pyritään lisäämään vastausten luotettavuutta.

Tämän opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaa kyselyssä ollut virhe, joka huomattiin vasta muutaman päivän jälkeen siitä, kun kysely oli julkaistu. Kahdeksan osallistujaa oli ehtinyt vastata kyselyyn ennen kuin virhe saatiin korjattua. Virhe oli kuitenkin vain kahdessa kysymyksessä, joissa molemmissa pyydettiin perusteluja aiempaan monivalintakysymykseen. Näiden kahdeksan vastaajaan vastaukset käytiin läpi ja osasta selvästi näki, että he olivat vastanneet kyselyn virheen vuoksi väärään kohtaan. Tämä vähensi pätevien ja luotettavien vastausten määrää. Kuitenkin osa vastaajista todennäköisesti oli vastausten perusteella vastannut virheestä huolimatta oikeaan kohtaan. Tietenkään 100% varmuutta asiasta ei voi saada ja otimme tämän huomioon, kun käytimme näitä vastauksia analyysissa.

Tutkimuksen validiteetti eli pätevyys viittaa siihen, mitä tutkimuksella on tarkoitus tutkia ja onko tämä toteutunut. Validius tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa ei ole systemaattisia virheitä. Validiuden tarkistaminen jälkikäteen on hankalaa ja se onkin hyvä varmistaa etukäteen oikeanlaisella tiedonkeruulla. Kysymysten on liityttävä kattavasti tutkittavaan aiheeseen ja otos on valittava tarkoin, jotta vastausprosentti saadaan mahdollisimman korkeaksi. (Heikkilä 2014, 27.) Tutkimuksen validiteetti on siis vahvasti liitoksissa tutkimuksen luotettavuuteen. Otokseen valittiin päiväkodin työntekijöitä, jotka tällä hetkellä ovat töissä Jyväskylän kaupungin päiväkodeissa. Kysely laadittiin niin, että se on linjassa aiheen ja kerätyn teorian kanssa. Kysymyksissä pyrittiin siihen, että niihin ei ole itsestään selviä vastauksia ja etteivät ne johdattelisi vastaajaa mihinkään tiettyyn vastausvaihtoehtoon. Kysymyksissä korostettiin sitä, että kysytään alle 1-vuotiaita koskevia asioita.

Vastauksia toivottiin erityisesti niiltä työntekijöiltä, jotka ovat työskennelleet tai työskentelevät ryhmässä, jossa on alle 1-vuotiaita lapsia. Tästä huolimatta vastauksia saatiin myös sellaisilta työntekijöiltä, jotka eivät työkokemusta kysyttäessä vastanneet, että heillä olisi kokemusta alle 1-vuotiaiden kanssa työskentelystä. Näiden vastaajien tulokset vaikuttavat aineiston luotettavuuteen. Kyseiset vastaajat oli kuitenkin lähes kaikki työskennellyt alle 3-vuotiaiden ryhmässä ja suurimmassa osassa näistä vastauksista otettiin vahvasti kantaa lapsilähtöisyyteen alle 1-vuotiailla. Usein heidän vastauksissaan tuli esille samoja asioita, kuin niillä jotka olivat työskennelleet alle 1-vuotiaiden kanssa. Tästä johtuen on hyvä pohtia, sitä poikkeako alle 3-vuotiaiden ja alle 1-vuotiaiden lapsilähtöisyyden toteutus ratkaisevasti toisistaan. Vaikka osalla työntekijöistä ei olisikaan henkilökohtaista kokemusta alle 1-vuotiaiden kanssa työskentelystä, he ovat kuitenkin saattaneet nähdä tai kuulla millaista se on ja siten muodostaa omia mielipiteitä asioihin. Luotettavuutta pyrittiin lisäämään

tarkastelemalla näitä vastauksia myös yksitellen. Eräs vastaaja, joka ei ollut työskennellyt alle 3-vuotiaiden ryhmässä ollenkaan, ilmaisi myös mielipiteensä joihinkin väittämiin. Tämä vastaaja sanoi eräässä vastauksessaan, että "on kuullut" alle 1-vuotiaiden lapsilähtöisyyden toteuttamisesta muualta, eli hän perustaa ainakin osan mielipiteistään muualta tulleeseen tietoon.

10.2 Jatkotutkimusehdotukset

Alle 1-vuotiaiden lapsilähtöisyyden toteutuminen varhaiskasvatuksessa on vähän tutkittu aihe, joten aiheessa on laajat mahdollisuudet toteuttaa jatkotutkimuksia. Mahdollisissa jatkotutkimuksissa voidaan ottaa käsiteltäväksi eri näkökulmia. Voidaan esimerkiksi tutkia vanhempien näkökulmaa siihen, miten heidän mielestään lapsilähtöisyys toteutuu päiväkodissa alle 1-vuotiaiden kohdalla ja miten heitä kuullaan lapseen liittyvissä asioissa. Jatkotutkimuksessa voitaisiin syventyä myös laadullisen tutkimuksen kautta vielä työntekijöiden näkökulmiin, jossa syvennyttäisiin muutaman työntekijän mielipiteisiin ja asenteisiin alle 1-vuotiaista päiväkodissa. Päättäjien tai päiväkodinjohdajien näkökulmasta tehty tutkimus voisi myös olla mielenkiintoinen, sillä he ovat vastuussa työntekijöistään ja päiväkotien toiminnasta, joten sen kautta myös lapsilähtöisyyden toteutumisesta alle 1-vuotiailla. Myös sellaisten johtajien tai päättäjien mielipiteitä voisi olla mielenkiintoista tutkia, jotka ovat sitä vastaan, että päiväkodissa on alle 1-vuotiaita.

Tämän opinnäytetyön kysely käsitteli vain Jyväskylän kaupungin päiväkoteja, joten jatkotutkimuksissa voisi kartoittaa eroja yksityisten ja kunnallisten päiväkotien välillä tai eroja maakuntien välillä. Myös niistä asioista, jotka nousivat keskeisiksi tuloksiksi tässä opinnäytetyössä voisi tehdä jatkotutkimuksen.

Esimerkiksi resursseihin liittyen voisi tehdä laadullisen tutkimuksen, jossa selvitetään, miten resurssit liittyvät lapsilähtöisyyden toteuttamiseen alle 1-vuotiailla.

Lähdeluettelo

Bowlby, J. 1957. Lasten hoivan ja hellyyden tarve. 9, 61, 68. Helsinki: WSOY.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. painos. 13, 17, 27-29. Helsinki: Edita.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. 166-169. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja Kirjoita. 15.-17. painos. 138-140, 146, 149, 152-153, 158, 195-196, 221-222, 224, 229. Helsinki: Tammi.

Hujala, E., Puroila, A., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Sivut 55-56. Vantaa: Edufin.

Jantunen, M. 2011. Lapsilähtöinen kasvatus. 6-11. Julkaisussa Lapsilähtöinen esiopetus. Toim. Jantunen, T. & Raija Lautela. Helsinki: Tammi.

Jantunen, T. 1996. Esiopetuksen lapsilähtöisyys. 11-16. Julkaisussa Anna lapsen leikkiä. Toim. Jantunen, T. & Rönöberg, P. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman- Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. 34-35. Helsinki: Kirjapaja.

Kalland, M. 2011. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. 147-171. Julkaisussa Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Toim. Sinkkonen, J. & Kalland M. Helsinki: WSOY.

Kalliala, M. 2008. Kato mua- Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? 50-51. Helsinki: Gaudeamus

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. 47, 52. Helsinki: Gaudeamus.

Karikumpu, S. 2013. LAPSILÄHTÖISYYTTÄ ETSIMÄSSÄ-Varhaiskasvattajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsilähtöisyydestä päiväkodissa. 28. Opin näytetyö, AMK. Hämeen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 12.3.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56844/Karikumpu_Saana.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. 21, 70. Helsinki: WSOY

Kent, R. 2015. Analysing quantitative data. 15-17. London: SAGE Puplication

Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. 1-57. Julkaisussa Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Toim. Hujala, E. Jyväskylä: Varhaiskasvatus 90 Oy

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito- Työkaluja sujuvaan arkeen. 11-13, 31-32. Jyväskylä: PS-kustannus.

König, K. 2007. Lapsen kolme ensimmäistä vuotta. 23-24, 45, 80. Suomentanut Pietikäinen, M. Suomen hoitopedagoginen yhdistys ry. Saksankielinen alkuteos 1957.

Laakso, J. & Mielityinen, S. 2015. Kasvattajien näkemyksiä lapsilähtöisyydestä ja sen toteuttamisesta Kruununmaan päivähoidossa. Opinnäytetyö, AMK. Laurea ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. 40-41. Viitattu 9.3.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86585/Julkaisu_Laakso_Mielityinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lapsen oikeuksien komitea. 2013. Yleissopimus lapsen oikeuksista - Yleiskommetti nro 14 lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon. 4. Viitattu 11.9.2017. http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/03/CRS_14.pdf

L417/2007. Lastensuojelulaki 2§, 4§. Viitattu 30.1.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

L731/1999. Perustuslaki 6§. Viitattu 30.1.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

L108/2016. Varhaiskasvatuslaki 11a §. Viitattu 30.1.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

L580/2015. Varhaiskasvatuslaki 1§, 2a§, 7a §, 7b §. Viitattu 30.1.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään- Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 31-33, 34. Vantaa: Pedatieto.

Munter, H. 2001. Vertaissuhteet ja leikki päiväkodin lapsiryhmässä. 90-116. Julkaisussa Pienet päivähoidossa. Toim. Kaitila, S. Helsinki: WSOY.

Mussen, P. 1979. Lapsen psykologinen kehitys. 23, 25, 27, 43-45. Suomentanut Appelqvist, K. & Appelqvist, O. Jyväskylä: Gummerus. Amerikkalainen alkuteos 1964.

Piaget, J & Inhelder B. 1977. Lapsen psykologia. 13-15, 56, 61-62, 84-85. Suomentanut Rutanen, M. Jyväskylä: Gummerus. Ranskalainen alkuteos 1966.

Piiroinen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Välittämisen pedagogiikka. 26-28, 31, 40, 42-44, 46-47. Helsinki: Tammi.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. 194, 204-207. Helsinki: Finn Lectura.

Rödstram, M. 1993. Lapsen kehitys 0-3 vuotta. 13-14, 16-18. Suomentanut Huovinen, H. Helsinki: Otava. Ruotsinkielinen alkuteos 1990.

Salpa, P. 2007. Lapsen liikkuminen ja kehitys- Ensimmäinen ikävuosi. 85, 94, 99, 103-106, 111. Jyväskylä: Gummerus.

Schulman, M. 2003. Pikkulapsihavainnointi päiväkodissa. 83-91. Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Toim. Niemelä, P., Siltala, P. & Tamminen, T. Helsinki: WSOY.

Siren-Tiusanen, H. 2001. Alle kolmivuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. 15-33. Julkaisussa Pienet päivähoidossa. Toim. Kaitila, S. Helsinki: WSOY.

Siren-Tiusanen, H. & Tiusanen, E. 2001. Päivärytmi ja toiminnan rakentuminen. 64-89. Julkaisussa Pienet päivähoidossa. Toim. Kaitila, S. Helsinki: WSOY.

Stern, D. 1992. Maailma lapsen silmin- Mitä lapsi näkee, kokee ja tuntee. 89, 91-92, 94. Suomentanut Jaakkola, E. Helsinki: WSOY. Englanninkielinen alkuteos *Diary of a baby* 1990.

Stern, D. 2002. The first relationship- Infant and mother. 16-19. Originally published Harvard University Press 1977.

Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2011. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. 180. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteidenlaitos ja Opettajankoulutuslaitos.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Määräys 39/011/2016. 8-9, 18-19, 32-33, 52-53. Opetushallitus.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. 13, 36. Helsinki: Tammi.

Vygotski, L. 1982. Ajattelu ja kieli. 184. Suomentanut Helkama, K. & Koski-Jännes, A. Espoo: Weilin + Göös. Venäjänkielinen alkuteos 1931.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. N.d. Unicef. Viitattu 12.9.2017.

https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

Liitteet

Liite 1 Webropol-kysely

Alle 1- vuotiaat päivähoitossa

Tämän kyselyn tavoitteena on kartoittaa työntekijöiden näkökulmia lapsilähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa olevien alle 1-vuotiaiden lasten kohdalla. Kyselyyn voi vastata kaikki päiväkodin työntekijät, jotka työskentelevät/ ovat työskennelleet alle 3- vuotiaiden ryhmässä. Toivottavaa olisi, että samasta ryhmästä vastaisi useampi työntekijä. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5-15 minuuttia. Vastausaikaa kyselyyn on 16. helmikuuta asti.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja siihen vastataan anonymisti. Aineiston analysoinnin jälkeen tutkimusmateriaali hävitetään. Tutkimusaineistoon pääsee käsiksi vain siihen valtuutetut henkilöt. Tutkimuksen tekijät eivät välitä sähköpostin kautta salassa pidettävää aineistoa toisilleen, eivätkä päästä ulkopuolisia käsiksi tutkimusaineistoon. Valmis opinnäytetyömme on myöhemmin luettavissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Theseuksen sivuilla (www.theseus.fi).

Suurin osa kysymyksistä on monivalintoja, joihin vastataan 1-5 asteikolla.

1. Täysin eri mieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. Ei samaa eikä eri mieltä
4. Jokseenkin samaa mieltä
5. Täysin samaa mieltä

Kyselyssä on lisäksi muutama avoin kysymys.

Toivomme että mahdollisimman moni osallistuu kyselyyn ja kiitämme ajastanne.

Jos teille herää kysymyksiä tutkimukseen tai kyselyyn liittyen, meihin voi olla yhteydessä sähköpostitse osoitteeseen: H9659@student.jamk.fi tai K1579@student.jamk.fi

Ystävällisin terveisin, Ella Tiitinen & Päivi Paakki

1. Ammattinimike *

- Lastentarhanopettaja
 Lastenhoitaja
 Muu, mikä?

2. Mielestäni koulutuksessani painotettiin riittävästi lapsilähtöisyyttä. *

1   2   3   4   5
 Täysin eri mieltä   ○   ○   ○   ○   ○   Täysin samaa mieltä

3. Kuinka kauan olet työskennellyt päivähoitossa? *

- 0-1 vuotta
 1-5 vuotta
 6-10 vuotta
 yli 10 vuotta

4. Työkokemus *

- Olen työskennellyt alle 3- vuotiaiden ryhmässä.
 Olen työskennellyt ryhmässä, jossa on alle 1- vuotiaita.
 Työskentelen tällä hetkellä ryhmässä, jossa on alle 1- vuotias/vuotiaita.
 En ole työskennellyt/ työskentele alle 3- vuotiaiden ryhmässä.

5. Mitä lapsilähtöisyys mielestäsi tarkoittaa alle 1-vuotiaiden kohdalla? *

6. Koen että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1- vuotiailla lapsilla. *

1   2   3   4   5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

7. Mielestäsi lapsilähtöisyyttä painotetaan tarpeeksi alle 1-vuotiaiden kohdalla. *

1   2   3   4   5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

8. Koen että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen. *

1   2   3   4   5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

9. Perustele vastauksesi kysymykseen 8. *

10. Kasvattajien keskuudessa on havaittavissa eroja lapsilähtöisyyden toteuttamisessa alle 1-vuotiailla. *

1   2   3   4   5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

11. Perustele vastauksesi kysymykseen 10. *

12. Mielestäni päivähoitossa alle 1- vuotiaat lapset saavat hoivaa ja läheisyyttä heidän tarpeidensa mukaisesti. *

1   2   3   4   5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

13. Lapsiryhmän käytettävissä olevat resurssit eivät ole esteenä lapsilähtöisyyden toteuttamiselle alle 1- vuotiaiden kohdalla. *

1   2   3   4   5

Täysin eri mieltä   Täysin samaa mieltä

14. Onko teidän ryhmässänne käytössä omahoitajuus? *

- Kyllä
 Ei

15. Omahoitajuus vahvistaa lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiaiden lasten kanssa. *

Täysin eri mieltä   1   2   3   4   5   Täysin samaa mieltä

16. Päiväkodissa työntekijät omalla toiminnallaan mahdollistavat sen, että lapsi voi muodostaa turvallisia kiintymyssuhteita päiväkodin aikuisiin. *

Täysin eri mieltä   1   2   3   4   5   Täysin samaa mieltä

17. Toiminnan suunnittelussa otamme huomioon alle 1- vuotiaiden lasten tarpeet. *

Täysin eri mieltä   1   2   3   4   5   Täysin samaa mieltä

18. Millaisia keinoja teillä on käytössä lapsilähtöisyyden toteuttamiseen alle 1-vuotiailla? *

19. Olisiko sinulla kehittämissideoita lapsilähtöisyyden toteuttamiseen alle 1-vuotiailla lapsilla?

20. Mitä muuta haluat sanoa?

Lähetä

Liite 2 Saatekirje

Hei,

Olemme kaksi viimeisen vuoden varhaiskasvatuslinjan sosionomiopiskelijaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Olimme yhteydessä teihin aiemmin opinnäytetyömme kyselyyn liittyen. Opinnäytetyön aiheena on: Päiväkotihenkilöstön käsitykset päivähoitossa olevien alle 1-vuotiaiden lasten edun toteutumisesta lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Aineistonkeruumenetelmänä käytämme sähköistä kyselyä, jonka linkki on tämän sähköpostin yhteydessä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoa lapsen edun toteutumisesta ja lapsilähtöisyydestä. Tavoitteena on kartoittaa työntekijöiden näkökulmia alle 1-vuotiaiden lasten edun toteutumisesta päivähoitossa lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Tutkimuskysymykset ovat: Mitkä ovat työntekijöiden käsitykset lapsilähtöisyyden toteutumisesta alle 1-vuotiaiden lasten kohdalla? Mitkä ovat työntekijöiden käsityksen lapsen iän vaikutuksesta lapsilähtöisyyden toteutumiseen? Tutkimus kohdentuu niiden työntekijöiden näkökulmiin, jotka tällä hetkellä työskentelevät tai ovat aiemmin työskennelleet alle 3-vuotiaiden ryhmässä.

Kyselyyn voi vastata kaikki päiväkodin työntekijät, jotka työskentelevät/ ovat työskennelleet alle 3- vuotiaiden ryhmässä. Toivottavaa olisi, että samasta ryhmästä vastaisi useampi työntekijä. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10-15 minuuttia. Kysely toteutetaan sähköisenä Webropol- kyselynä, johon vastaaminen tapahtuu sähköisen linkin kautta. Toivomme linkin jakamisen tapahtuvan päiväkodin johtajan tai muun vastuuhenkilön kautta. Linkkiä voi jakaa lähettämällä sähköpostia eteenpäin tai kopioimalla linkin.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja siihen vastataan anonymisti. Aineiston analysoinnin jälkeen tutkimusmateriaali hävitetään. Tutkimusaineistoon pääsee käsiksi vain siihen valtuutetut henkilöt. Tutkimuksen tekijät eivät välitä sähköpostin kautta salassa pidettävää aineistoa toisilleen, eikä päästä ulkopuolisia käsiksi tutkimusaineistoon. Valmis opinnäytetyömme on myöhemmin luettavissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Theseuksen sivuilla (www.theseus.fi).

Vastausaikaa kyselyyn on helmikuun 16.päivään asti. Kyselyyn voi osallistua alla olevan linkin kautta.

<https://www.webpolsurveys.com/S/OE0F17B29C64F12F.par>

Toivomme että mahdollisimman moni osallistuu kyselyyn ja kiitämme ajastanne. Jos teille herää kysymyksiä tutkimukseen tai kyselyyn liittyen, meihin voi olla yhteydessä sähköpostitse osoitteeseen: H9659@student.jamk.fi tai K1579@student.jamk.fi

Ystävällisin terveisin, Ella Tiitinen & Päivi Paakki

Liitteenä tutkimuslupa Jyväskylän kaupungilta.

Liite 3 Ensimmäinen muistutuskirje

Hei,

Olette saaneet viime viikolla sähköpostiin pyynnön osallistua kyselytutkimukseen alle 1- vuotiaiden lasten lapsilähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa.

Kiitämme jo osallistuneita vastauksista, mutta tutkimukseen tarvitaan vielä lisää vastaajia.

Tässä linkki tutkimukseen, jota voi jakaa niille, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet alle 3- vuotiaiden ryhmässä.

<https://www.webpolsurveys.com/S/OE0F17B29C64F12F.par>

Tämä sähköposti lähetetään kaikille Jyväskylän kaupungin päiväkotien johtajille, sillä tutkimukseen vastataan anonyymisti, emmekä siten tiedä, mistä päiväkodeista vastauksia on tullut.

Jos teille tulee kysymyksiä tutkimukseen tai kyselyyn liittyen, meihin voi olla yhteyksissä sähköpostitse.

Päivi Paakki: H9659@student.jamk.fi

Ella Tiitinen: K1579@student.jamk.fi

Ystävällisin terveisin, Ella Tiitinen ja Päivi Paakki

Liite 4 Toinen muistutuskirje

Hei,

Toivomme, että johtajat lähettävät tätä muistutusta eteenpäin työntekijöille.

Olette saaneet aikaisemmin sähköpostiin pyynnön osallistua kyselytutkimukseen alle 1- vuotiaiden lasten lapsilähtöisyyden toteutumisesta päivähoidossa.

Kiitämme jo osallistuneita vastauksista, mutta tutkimukseen tarvitaan vielä lisää vastaajia, joten toivomme saavamme vielä osallistujia.

Tässä linkki tutkimukseen, jota voi jakaa niille Jyväskylän kaupungin päiväkodin työntekijöille, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet alle 3- vuotiaiden ryhmässä. Vastausaikaa on 16.2. asti.

<https://www.webpolsurveys.com/S/0E0F17B29C64F12F.par>

Tämä sähköposti lähetetään kaikille Jyväskylän kaupungin päiväkotien johtajille, sillä tutkimukseen vastataan anonyymisti, emmekä siis tiedä, mistä päiväkodeista vastauksia on tullut.

Jos teille tulee kysymyksiä tutkimukseen tai kyselyyn liittyen, meihin voi olla yhteyksissä sähköpostitse.

Päivi Paakki: H9659@student.jamk.fi

Ella Tiitinen: K1579@student.jamk.fi

Kiitos vaivannäöstänne ja aurinkoisia kevätpäiviä 😊

Liite 5 Taulukko Likert-asteikon väittämistä ja vastauksista

Kysymys	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Mielestäni koulutuksessani painotettiin riittävästi lapsilähtöisyyttä	6/28 21%	12/28 43 %	8/28 29 %	2/28 7 %	0/28 0%
Koen että lapsilähtöisen kasvatustavan toteuttaminen on tärkeää alle 1- vuotiailla lapsilla.	18/28 64%	4/28 14%	5/28 18%	1/28 4 %	0/28 0%
Mielestäsi lapsilähtöisyyttä painotetaan tarpeeksi alle 1- vuotiaiden kohdalla.	1/28 4%	8/28 29%	15/28 54 %	4/28 14%	0/28 0%
Koen että lapsen ikä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteuttamiseen	7/28 25 %	10/28 36%	2/28 7%	3/28 11 %	6/28 21 %
Kasvattajien keskuudessa on havaittavissa eroja lapsilähtöisyyden toteuttamisessa alle 1- vuotiailla.	1/28 4%	10/28 36%	10/28 36%	7/28 25%	0/28 0%
Mielestäni päivähoidossa alle 1- vuotiaat lapset saavat hoivaa ja läheisyyttä heidän tarpeidensa mukaisesti.	4/28 14%	11/28 39%	7/28 25%	5/28 18%	1/28 4%
Lapsiryhmän käytettävissä olevat resurssit eivät ole esteenä lapsilähtöisyyden toteuttamiselle alle 1- vuotiaiden kohdalla.	0/28 0%	3/28 11%	6/28 21%	12/28 43 %	7/28 25%
Omahoitajuus vahvistaa lapsilähtöisyyttä alle 1-vuotiaiden lasten kanssa.	8/28 29%	12/28 43%	8/28 29%	0/28 0%	0/28 0%
Päiväkodissa työntekijät omalla toiminnallaan mahdollistavat sen, että lapsi voi muodostaa turvallisia kiintymyssuhteita päiväkodin aikuisiin.	18/28 64%	9/28 32 %	1/28 4%	0/28 0%	0/28 0%
Toiminnan suunnittelussa otamme huomioon alle 1- vuotiaiden lasten tarpeet.	13/28 46 %	6/28 21%	8/28 29%	1/28 4%	0/28 0%

Liite 6 esimerkki klusterianalyysistä: ”Mitä lapsilähtöisyys mielestäsi tarkoittaa alle 1-vuotiailla?”

Yläteema	Alateema 1	Alateema 2	Lausuma
Lapsilähtöisyys alle 1- vuotiailla	Kiintymyssuhteet 10/28=35,71%	Aikuisen läsnäolo Fyysinen läheisyys Lämmin vuorovaikutus Turvallisuudentunne	”Turvaa ja hoivaa.. alle 1-vuotias tarvitsee aikuisen rinnalleen koko hoitopäivän ajan.” “...Pidetään sylissä ja jutellaan...” ”...Alle yksivuotiaalle on syli ja turvallisuus ensiarvoisen tärkeää...”
	Lapsen tunteminen 23/28 = 82,14 %	Lapsen yksilöllinen huomioiminen Lapsen yksilöllisten tarpeiden tunnistaminen	”Havainnoidaan lasta, ollaan herkkänä hänen viireys- ja tunnetilojensa kanssa.” ”Nukkumis- ja syömisrytmin huomiointia päiväjärjestyksessä.”
	Resurssit 4/28=14,3%	Henkilökunta Ryhmäkoko	”Toiminnassa rauha, ei vaihtuvia aikuisia.” ”Ei liian isoja ja meluisia ryhmiä, silloin ei riitä sylit eikä kädet.”
	Lapsen perustarpeet ja hoito 6/28 =21,4 %	Perustarpeisiin vastaaminen	“...reagointia lapsen tarpeisiin; itku, nälkä, kylmä, kuuma, läheisyyden kaipuu, ikävä...” ”Lapsen tarpeet tyydytetään, annetaan lapselle riittävästi uniaikaa, ruokaa, maitoa...”